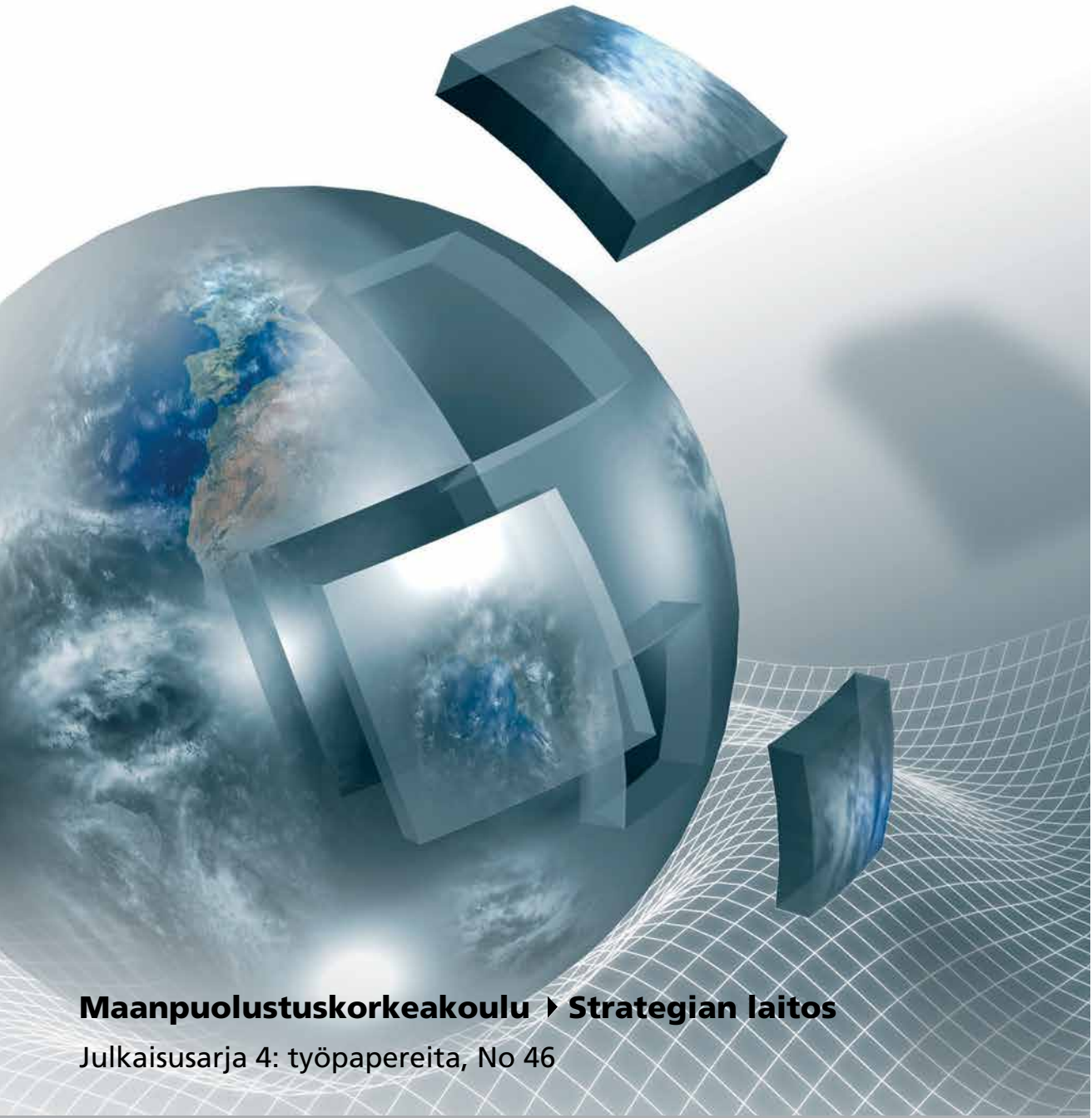

Alan Salehzadeh

Syyrian sisällissota: syitä ja taustatekijöitä

Maanpuolustuskorkeakoulu ▶ Strategian laitos

Julkaisusarja 4: työpapereita, No 46

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU STRATEGIAN LAITOS
JULKAISUSARJA 4: TYÖPAPEREITA No 46

NATIONAL DEFENCE UNIVERSITY
DEPARTMENT OF STRATEGIC AND DEFENCE STUDIES
SERIES 4: WORKING PAPERS No 46

SYYRIAN SISÄLLISSOTA: SYITÄ JA TAUSTATEKIJÖITÄ

ALAN SALEHZADEH

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Strategian laitos

HELSINKI 2013

Alan Salehzadeh: Syyrian sisällissota: syitä ja taustatekijöitä
Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos
Julkaisusarja 4: työpapereita No 46
National Defence University, Department of Strategic and Defence Studies
Series 4: Working Papers No 46

Uusimmat julkaisut pdf-muodossa:
<http://www.doria.fi/>

Kannen kuva: Janne Kopu

ISSN 1236-4983
Maanpuolustuskorkeakoulu – National Defence University
Strategian laitos – Department of Strategic and Defence Studies

Juvenes Print Oy
Tampere 2013

SYYRIAN SISÄLLISSOTA: SYITÄ JA TAUSTATEKIJÖITÄ

Alan Salehzadeh*

Arabikevään levitessä Syyriaan vuonna 2011 ajateltiin, että samoin kuin Tunisiassa ja Egyptissä, valta vaihtuisi Syyriassakin kohtuullisen rauhanomaisella tavalla. Niin ei tapahtunut, koska Syyrian geostrateginen asema ja liittolaisuussuhteet poikkeavat em. maihin verrattuna. Syyria kuuluu Iranin johtamaan shiia-akseliin. Osittain Iranin avulla al-Assad onkin voinut jatkaa yli kaksi vuotta presidenttinä sisällissodasta huolimatta. Nykyistä hallintoa tukevat myös Kiina ja Venäjä, kun taas valtaosa muista ulkovalloista tukee oppositiota.

Johdanto

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Ottomaanien imperiumi hajosi ja sen tilalle syntyi uusia valtioita kuten Turkki, Syyria, Irak, Saudi-Arabia, Libanon, Armenia ja Kuwait. Syyria oli Ranskan hallinnassa, Kansaliiton mandaattialueena, vuoteen 1946 asti jolloin Syyria itsenäistyi.¹ Myöhemmin Syyria ja Egypti perustivat Yhdistyneen arabitasavallan, joka oli olemassa vuosina 1958–1961.²

Vuonna 1961 valta kaapattiin Syyriassa, minkä seurauksena Yhdistynyt arabitasavalta hajosi. Vuosina 1949–1970 Syyriassa on tapahtunut noin viisitoista vallankaappausyritystä.

Vuonna 1970 Hafez al-Assad (nykyisen hallitsijan Bashar al-Assadin isä) teki vallankaappauksen ja hallitsi Syyriaa kuolemaansa vuoteen 2000 asti. Vallankaappauksen jälkeen Hafez al-Assadin johtama vuosisadan puolivälissä perustettu sekulaarinen ja panarabialainen Baath-puolue otti vallan Syyriassa. Hafez al-Assad perusti maahan

oligarkkisen systeemin. Hänen aikanaan armeijan ja salaisen palvelun rooli ja merkitys oli suuri.³

Tärkeitä tapahtumia Hafez al-Assadin hallinnon aikana oli mm. Syyrian osallistuminen vuoden 1973 Israelin vastaiseen sotaan ja sotilaiden lähettäminen Libanonin sisällissotaan vuonna 1976. Hafez al-Assadin aikana sunnimuslimien ja etnisten vähemmistöjen asema oli huono. Esimerkiksi kurdialueen väkivaltainen arabisointi ja vuoden 1982 Haman kaupungin joukkomurhat, joissa kuoli tuhansia muslimiveljeskunnan jäseniä, tapahtuivat Hafez al-Assadin vallan aikana.⁴

Hafez al-Assadin kuoleman jälkeen hänen poikansa Bashar al-Assad astui valtaan. Vuonna 2000 Bashar al-Assad lupasi poliittisia ja taloudellisia uudistuksia, mutta lupaukset eivät toteutuneet ja Syyria militarisoitui entisistä enemmän.

Nämä taustat ovat kaikki osaltaan vaikuttaneet siihen, että kun arabikevät levisi Syyriaan vuonna 2011, maa syöksyi veriseen sisällissotaan jota se ei näyttäisi enää omin avuin kykenemään ratkaisemaan.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, mitkä eri voimat vaikuttavat Syyrian sisällis-

* Alan Salehzadeh on Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitoksen tutkija.

¹ Cleveland William L. and Bunton Martin, A history of the modern Middle East, 2009 Westview Press. p.171.

² Galvani John 1974, "Syria and the Baath Party," 08.02 2013. Baath ideologian isä oli Michel Aflaq. Baath-puolueen tärkeimmät tavoitteet ovat panarabialaisuus, vapaus, sosialismi ja maallisuus. Baathistit nousivat valtaan Irakissa (1963-2003) ja Syyriassa (1963-2013).

³ Stacher Joshua, "Adaptable Autocrats regime power in Egypt and Syria", Stanford, California 2002, p. 12.

⁴ The Guardian, "1982: Syria's President Hafez al-Assad crushes rebellion in Hama", 01.08.2011, [<http://www.guardian.co.uk/theguardian/from-the-archive-blog/2011/aug/01/hama-syria-massacre-1982-archive>].

sotaan ja toisaalta mitkä tekijät ovat vaikuttaneet sen syntyyn. Tulevassa luodaan katsaus shiiojen ja sunnien välisiin kiistoihin, Syyrian eri etnisten ja uskonnollisten ryhmien aseisiin ja tavoitteisiin sekä Syyrian melko sekavan opposition kartoittamiseen. Lisäksi tutkimuksessa esitellään ne rauhanomaiset keinot, joilla konfliktia on yritetty ratkaista, ja paneudutaan Syyrian, sen naapurimaiden ja suurvaltojen välisiin suhteisiin ja analysoidaan kyseisten ulkovaltojen puolueellisuutta Syyrian konfliktissa. Lopussa esitellään neljä mahdollista tulevaisuuskenaariota Syyrialle, joissa joko kriisi jatkuu ja syvenee, tai maan onnistuu saavuttaa pysyvä rauha.

1 Syyrian arabikevät

Arabikevällä tarkoitetaan kansannousujen aaltoa, jossa arabimaiden kansalaiset vaativat korruptoituneiden ja autoritaaristen johtajien siirtymistä syrjään.

Arabikevät Pohjois-Afrikan ja Syyrian myötä myös Lähi-idän maissa on koostunut tarkemmin ottaen islamilaisten ryhmien noususta. Näiden ryhmien valtaanpääsy ei suinkaan ole edistänyt demokratiaa alueella, vaan päinvastoin saanut maat ottamaan askeleen taaksepäin demokratisointipyrkimyksissään, erityisesti naisten tasa-arvoasioissa. Oikeampi nimitys liikehdinnälle lieneisi kenties siis ”islamilainen kevät”.

Syyrian kansanousu alkoi tammikuussa 2011 Tunisian, Libyan sekä Egyptin kansannousun ja vallanvaihdon onnistumisen jälkeen. Syyrialaiset mielenosoittajat vaativat al-Assadin eroa ja sitä, että maahan perustetaan demokraattinen hallitus, joka takaisi vapauden ja tasa-arvoisen kohtelun eri etnisille ja uskonnollisille ryhmille.

Syyrian oppositior ryhmät ovat kuitenkin hyvin hajanaisia ja heidän vaatimuksensakin ovat erilaisia. Kaikki ovat samaa mieltä siitä, että Bashar al-Assadin hallitus tulee kaataa ja sen tilalle synnyttää ”demokraatti-

nen hallitus”. Siihen yhtäläisyydet loppuvatkin.

Syyrian Muslimiveljeskunnan kannattajat ottavat Egyptin Muslimiveljeskunnasta mallia. Muslimiveljeskunnat haluavat perustaa Syyriaan ”maltillisen” sharia-lakia noudattavan hallinnon. Al-Qaidan liittolainen, äärioikeistolainen al-Nusra-järjestö haluaa Syyriasta astetta radikaalimman islamilaisen tasavallan, jossa sharian lakeja noudatetaan kirjaimellisesti. Heidän esikuvanaan on Afganistanin Taleban-hallinto. Syyrian kurdit puolestaan haluavat perustaa Pohjois-Irakin kurdialueen kaltaisen itsehallintoalueen. Alaviitit ja kristityt tukevat al-Assadin hallitusta. He pelkäävät joutuvansa kansanmurhan kohteeksi, jos al-Assadin hallitus kaatuu ja jos al-Nusran kaltaiset sunniryhmät ottavat vallan.

Länsimaiden rooli konfliktissa on ollut passiivinen verrattuna heidän rooliinsa Libyassa. Syitä passiivisuudelle on useita. Ensinnäkin lännessä pelätään, että al-Assadin jälkeen islamilaiset ryhmät hallitsevat Syyriaa, eivätkä he esimerkiksi hyväksyisi Israelin olemassaoloa. Toisekseen pelätään myös, että Syyriaan syntyy Iranin kaltainen fundamentaalinen islamilainen tasavalta, joka ei hyväksy demokratian periaatteita. Kolmas syy on se, että jos Libyan skenaario toistuisi Syyriassa, on mahdollista, että sota leviäisi koko Lähi-idän alueelle.

2 Islamin päähaarat: sunnit ja shiitit

Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan konflikteissa uskonnolla on aina ollut tärkeä rooli. Myös Syyrian konfliktissa sunnien ja shiiojen kiistoilla on keskeinen sija ja siksi on tärkeää perehtyä ryhmien välisiin eroihin hieman tarkemmin.

Islam on jakautunut kahteen päähaaran, shiia- ja sunnimuslimeihin. Heidän väliset suhteensa ovat historiallisesti olleet aina kireät. Islamin syntymisestä lähtien aina tähän päivään saakka shiia- ja sunnimuslimien välisiä on ollut verisiä sotia, eikä sopua ole

vieläkään löytynyt. Ongelman ydin se, että shiitit ja sunnit eivät hyväksy toisiaan. Jo islamin syntyajoilta asti shiitit ja sunnit ovat taistelleet siitä, kuka saa hallita muslimimaailmaa. Vaikka alun perin shiia- ja sunnimuslimien väliset erot ovat olleet pieniä, ajan myötä erot ovat syventyneet entistä enemmän. Nykyään yhteisymmärrystä ja toistensa hyväksymistä haarojen välillä pidetään melkein mahdottomana.

2.1 Sunnien ja shiiojen väliset erot

Muhammadin kuoleman jälkeen vuonna 632 jKr. kokoonnuttiin valitsemaan hänelle seuraajaa. Niitä ihmisiä, jotka valitsivat Abu Bakrin⁵ Muhammedin seuraajaksi ja muslimien johtajaksi, kutsutaan sunnimuslimiksi. Jotkut muslimit vastustivat Abu Bakrin valintaa ja olivat sitä mieltä, että johtajuus kuuluu Muhammadin serkulle Alille. Heitä kutsutaan shiioiksi ja arabiaksi *shi'at Ali* eli *Alin seuraaja*.⁶

Sunnit tunnustavat neljä ensimmäistä Muhammedin seuraajaa: Abu Bakrin, Omarin, Uthmanin ja Alin. Shiitit puolestaan katsovat, että Muhammadin ainoa seuraaja on Ali. Imaami on Mohammedin jälkeläiseksi katsottu uskonnollinen johtaja. Vain shiioilla on imaameja, koska sunnit pitävät Mohammedin jälkeläisenä ainoastaan neljää ensimmäistä seuraajaa.⁷

Shiitit ja sunnit uskovat molemmat, että Allah on heidän Jumalansa, Mohammed on Jumalan profettaa ja Koraani on Jumalan ihmisille lähettämä kirja. Shiiamuslimit

uskovat myös Alin sanoista koostettuun kirjaan nimeltä *Nahju al-Balaghan*.⁸

Noin 80–85 prosenttia maailman muslimista on sunneja.⁹ Sunnit jaetaan viiteen pääryhmään: hanafit, malikit, shafehit, hanbalit ja salafit, mutta näiden haarojen välillä ei ole paljon eroa. Myös shiitit jaetaan viiteen pääryhmään: jafarit, ismailit, zaidiyyit, alaniahit ja alaviitit. Sekä shiiojen että sunnien päähaaroilla on kullakin pieniä alahaaroja.

2.2 Sunnien ja shiiojen väliset konfliktit

Alin valtakaudella 650-luvulla käytiin sisällissota, joka päättyi Alin murhaan. Syvä shiia-sunni-konflikti sai alkunsa nimenomaan tästä Alin murhasta. Islamin historia on täynnä shiiojen ja sunnien välisiä sotia. Eniten taisteluita käytiin 1600 – 1900-luvulla sunnien Osmani-valtakunnan ja shiiojen Safavidi-dynastian välillä. Nämä taistelut syvensivät muslimien välisiä eroja entisistä enemmän.¹⁰

Shiiojen ja sunnien väliset taistelut näyttävät olevan Lähi-idän ikuinen vitsaus, koska molemmat osapuolet uskovat olevansa oikeassa.

Esimerkiksi shiiojen johtajamaassa Iranissa vähemmistösunneilla on tukalat oltavat. Shiilaisuus on Iranin virallinen valtiopuolue, johon kuuluu 89 prosenttia iranilaisista.¹¹ Tuhansia sunniaktivisteja on vankilassa, ja koko valtiosysteemi sortaa heitä. Sunnimuslimi ei saa vaikkapa asettua ehdolle presidentinvaaleissa.

⁵ Qassem Hamzah, "Abu Bakr the First Among Men to Enter Islam", sunnahonline, 04.04.2013, [http://sunnahonline.com/library/history-of-islam/305-abu-bakr-as-siddiq].

⁶ BBC News, "Sunni and Shi'a", 19.08.2009, [http://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam/subdivisions/sunnishia_1.shtml].

⁷ Lisätietoja saa tässä: "The Rightly-Guided Caliphs", [http://www.missionislam.com/knowledge/The%20Rightly-Guided%20Caliphs.htm].

⁸ Nahj al-Balaghan, [http://www.imamalinet.net/en/nahj/nahj.htm].

⁹ The Pew Forum "Mapping the Global Muslim Population", 07.10.2009, [http://www.pewforum.org/Muslim/Mapping-the-Global-Muslim-Population(6).aspx].

¹⁰ Lisätietoja saa tässä kirjassa: F. Dale Stephen, "The Muslim Empires of the Ottomans, Safavids, and Mughals (New Approaches to Asian History)".

¹¹ Central Intelligence Agency, The World Factbook, 19.03.2013, [https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html].

Tämä on yleinen tendenssi Lähi-idässä, sunnimaissa shiioilla on huonot oltavat ja vice versa. Esimerkiksi 13 miljoonan asukkaan Teheranissa on tuhansia shiimoskeijoita, muttei yhtäkään sunnimoskeijaa.¹² Pakistanissa ja Irakissa shiiojen ja sunnien välisissä yhteenotoissa kuolee päivittäin kymmeniä ihmisiä.

Myöskään sunnimuslimeiden hallitsemisessa maissa kuten Saudi-Arabiassa, Egyptissä ja Qatarissa shiioja ei hyväksytä. Erityisesti salafistit pitävät shiioja vääräuskoisina. Vuonna 1987 iranilaisten shiiojen mielenosoituksessa Saudi-Arabiassa pyhiinvaelluksen aikana saudipoliisit hyökkäsivät iranilaisia shiioja vastaan ja surmasivat satoja.¹³ Vaikka tapahtumasta on aikaa, kuvastaa se hyvin ryhmien välissä vellovaa jatkuvaa jännitettä.

2.3 Ääriliikehdintä

Shiioilla ja sunneilla on kymmeniä eri radikaaleja ääriliikkeitä.

Al-Qaida-verkoston liittolaisryhmät ovat kaikki sunneja, sillä shiitit eivät voi olla koskaan al-Qaidan jäseniä. Shiiojen ääriliikkeitä puolestaan ovat Iranin Ansar-e-Hezbollah ja Libanonin Hizbollah. Äärisunnilaisten liikkeiden tukijamaat ovat sunninarabioiden hallitsemat maat kuten Saudi-Arabia, Egypti ja Qatar. Shiialaisten ääriliikkeiden tukijamaat ovat Iran ja Syyria.

Al-Qaida ja Hizbollah ovat toistensa vihollisia, mutta siitä huolimatta he tekevät

usein yhteistyötä yhteisiä vihollisia vastaan.¹⁴ Al-Qaidan ja Hizbollahin kaltaiset fundamentalistit muslimiryhmät painottavat Koraanin fanaattisimpia jakeita. Äärimuslimit kannustavat muslimeita sotaan (jihad) Allahin puolesta. He uskovat, että taistelu kuoleman saakka on heidän velvollisuutensa.

Koraanin mukaan oikean muslimin täytyy ehdotta noudattaa kaikkia Koraanin jakeita. Tiedyt Koraanin yhteiskunnalliset säännöt ovat sellaisia, että jos niitä noudattaa, profiloituu väistämättä fundamentaaliseksi äärimuslimiksi. Maltilliset muslimit eivät siis noudata kirjaimellisesti Koraania. He noudattavat ainoastaan hengellisiä suosituksia, mutteivät sotilaallisia, poliittisia ja taloudellisia osia.

2.4 Sunnien ja shiiojen rooli Syyrian sisällissodassa

Lähi-idän maat ovat jakautuneet keskenään riitaisiin shiia- ja sunnileireihin. Irakin ja Iranin sodassa (1980–1988) sekä Syyrian nykyisessä konfliktissa tämä jako näkyy erityisen selvästi.

Irakin ja Iranin sodassa sunnimuslimit tukivat Saddam Husseinia Irania vastaan, ja shiiamuslimit tukivat Irania ja -ryhmät puolestaan olivat Iranin liittolaisia. Irakin sota (2003) oli poikkeuksellinen siitä, että shiitit ja sunnit liittoutuivat sunnihallitsija Saddam Husseinia vastaan.

Syyrian konfliktissa sunnivaltaiset maat kuten Saudi-Arabia, Egypti, Qatar, Yhdistyneet arabiemiirikunnat, Oman, Turkki ja Libanon, sekä eri maiden sunni-ryhmät, tukevat Syyrian oppositiota Bashar al-Assadia vastaan. Vastaavasti maailman shiiamuslimien johtaja Iran ja sen liittolaiset kuten Libanonin Hizbollah, Palestiinan Jihadisti-ryhmät, Irakin shiitit, Turkin alaviittit

¹² Kamali Dehghan Saeed, "Sunni Muslims banned from holding own Eid prayers in Tehran", The Guardian, 31.08.2011, [http://www.guardian.co.uk/world/2011/aug/31/iran-forbids-sunni-eid-prayers].

¹³ Kifner John, "400 die as Iranian marchers Saudi police in Mecca; embassies smashed in Teheran", The New York Times, 02.08.1987, [http://www.nytimes.com/1987/08/02/world/400-die-iranian-marchers-battle-saudi-police-mecca-embassies-smashed-teheran.html?pagewanted=all&src=pm].

¹⁴Kaplan Eben, "The Al-Qaeda-Hezbollah Relationship", Council on Foreign Relations, 14.08.2006, [http://www.cfr.org/terrorist-organizations/al-qaeda-hezbollah-relationship/p11275].

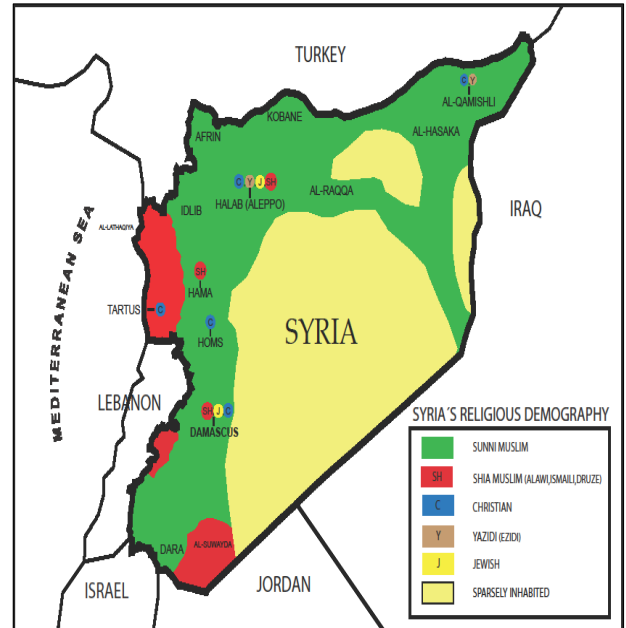
ja Omanin shiitit tukevat al-Assadin hallitusta.

Suurin osa länsimaista tukee sunnileiriä, sillä he ovat sunnien liittolaisia. Kiina ja Venäjä puolestaan tukevat Iranin johtamaa shiialeiriä.

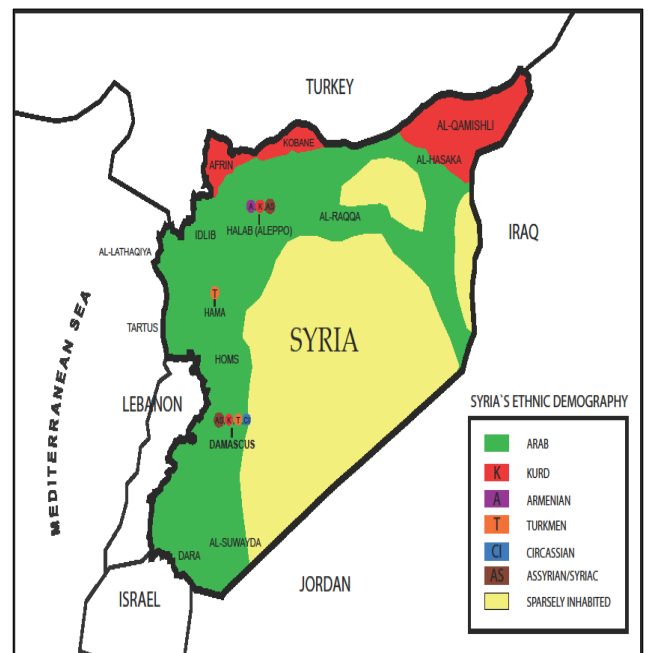
Myös Syyriassa polarisointi shiiojen ja sunnien välillä ruokkii konfliktia. Lähi-idässä ei ole esimerkkiä uskonnollisesta valtiosta, jossa shiitit ja sunnit eläisivät rauhassa keskenään. Vaikka al-Assadin hallitus kaatuisikin ja valtaan astuisi sunnioppositioryhmä, jännitteet sunnien ja shiiojen välillä tulisivat todennäköisesti jatkumaan uskonnollisen hallituksen alla.

3 Syyrian uskonnolliset ja etniset ryhmät

Syyriassa asuu useita erilaisia uskonnollisia ja etnisiä ryhmiä, joiden keskinäiset suhteet ovat vaikuttaneet sisällissodan syntyyn hyvinkin paljon. Siksi on tärkeää perehtyä ryhmiin hieman tarkemmin. Esittelen seuraavassa Syyrian eri uskonnolliset ja etniset ryhmät ja kunkin ryhmän suhtautumisen Bashar al-Assadin hallintoon ja toisaalta oppositioon. Tuon myös esille etnisten ja uskonnollisten ryhmien keskinäiset suhteet ja konfliktit. Syyrian uskonnolliset ryhmät muodostuvat sunni- ja shiiamuslimeista, alaviiteista, kristityistä, druuseista ja ezdeistä. Kartasta 1 näkyy, mitä Syyrian alueita kukin uskonnollinen ryhmä pääsääntöisesti asuttaa. Syyrian etniset ryhmät muodostuvat arabeista, kurdeista, assyri-syrianeista, armenialaisista, turkmeeneista ja tserkesseistä. Kartta 2 osoittaa vastaavasti etnisten ryhmien sijainnin (jako tehty kielen perusteella).¹⁵

Kuva 1: Syyrian uskonnolliset ryhmät.

Kuva 2: Syyrian etniset ryhmät.

¹⁵ Kuva 1, Syyrian uskonnolliset ryhmät, kuva 2, Syyrian etniset ryhmät. Strategian laitos, Maanpuolustuskorkeakoulu, toukokuu 2013.

3.1 Syyrian uskonnolliset ryhmät

Käsittelin aiemmin shiiojen ja sunnien keskinäisiä kiistoja omassa kappaleessaan. Shiiojen ja sunnien välinen nahistelu on syynä niin suureen osaan Lähi-idän konflikteista, että katsoin parhaaksi yrittää selittää ilmiötä omassa kappaleessaan. Esittelen seuraavassa muut merkittävät uskonnolliset ryhmät, shiioja ja sunneja lukuun ottamatta.

3.1.1 Alaviitit

Syyrian 23 miljoonaisesta väestöstä arviolta 10–15 prosenttia on alaviitteja. Etnisesti Syyrian alaviitteihin kuuluu vain arabeja. Myös al-Assadin perhe kuuluu alaviitteihin¹⁶ ja hekin ovat etnisyydeltään siis arabeja. Alaviitit luokitellaan shiialaisuuden haaraksi,¹⁷ vaikka jotkut alaviittiryhmät eivät hyväksykään tätä luokittelua. Perusteena luokittelulle on, että *alavi* tarkoittaa arabiaksi ”Alin seuraajaa”. Usein alaviitit luokitellaan ”Alin seuraajiksi”, koska Ali, Profeetta Mohammedin serkku, oli muslimien johtaja. Tämän takia monet luokittelevat alaviitit ”Alin seuraajiksi” eli shiiamuslimeiksi.

Toisaalta jotkut ovat sitä mieltä, että alaviittien usko on muotoutunut mystisen suufilaisuuden¹⁸ ympärille.¹⁹ Monet uskonnon asiantuntijat eivät luokittelekaan alaviitteja muslimeiksi. He perustelevat luokitteluun sillä, että alaviitit eivät rukoile, hyväksy Koraania tai pidä paastoa.

Oli luokittelu mikä hyvänsä, alaviittien ja muslimien välillä on merkittäviä eroja. Alaviittien rukouspaikan nimi on Jamkhanah (suomeksi ”kokouspaikka”). Siellä sekä naiset että miesalaviitit laulavat ja tanssivat yhdessä, mikä eroaa suuresti muslimien rukousettumuksista. Muslimithan rukoilevat säännöllisesti moskeijoissa ja islaminuskossa naisten ja miesten yhdessä laulaminen, tanssiminen ja rukoileminen on kielletty.

Jotkut tutkijat, kuten iranilainen Golmorad Moradi, luokittelevat alaviitit zarathustralaisiksi.²⁰ Muslimiarabit levittivät 650-luvulla islamin ideologiaa Arabian niemimaiden ulkopuolelle. Moradin mukaan samaan aikaan myös muut uskonnolliset ryhmät, kuten zarathustralaiset ja ezdit, salasivat todellisen uskontonsa kuolemanpelon vuoksi. Hänestä alaviitit eivät ole Alin seuraajia vaan zarathustralaisia, jotka islamilaiten pelosta vaihtoivat nimensä alaviiteiksi.²¹ Itse tutkijana katson, että alaviitteja ei tulisi luokitella muslimeiksi. Kauan Lähi-idässä eläneenä olen todistanut, kuinka lukuisat alaviitit ovat itse korostaneet, etteivät ole muslimeja. He kertovat vaihtaneensa nimensä ”Alin seuraajaksi” teloitusten pelossa. Tämä sama ilmiö on tapahtunut myös muualla Lähi-idässä, kuten Iranissa ja Irakissa Ali-ilahien²² ja ahle-haqqien keskuudessa. Molemmat ovat uskonnollisia ryhmiä, jotka on pitkään luokiteltu muslimeiksi. Nyt ”vapaille alueilla” kuten Euroopassa ja Pohjois-

¹⁶ Central intelligence Agency (CIA), The World Factbook, 12.02.2013, [https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html].

¹⁷ Muslim Hope, ”Alawites in the Muslim World”, Toukokuu 2007, [http://www.muslimhope.com/Alawites.htm].

¹⁸ BBC News, ”Sufism”, 08.09.2009, [http://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam/sudivisions/sufism_1.shtml].

¹⁹ Zeidan David, ”The Alevi of Anatolia”, Gloria center (Global Research in International Affairs), 04.12.1999, [http://www.gloria-center.org/1999/12/zeidan-1999-12-05/].

²⁰ Zarathustralaisuus syntyi noin 1000 eKr. Iranissa. Eniten uskontoihin vaikutti zarathustralaisuuden vahva dualismi, usko hyvän ja pahan kosmiseen vastakkainasetteluun. Zarathustralaisella totuuden seuraajalla on kolme tavoiteltavaa hyvettä: persiaksi pendare nik, goftare nik, kerdare nik eli suomeksi Hyvät Ajatukset, hyvät sanat ja hyvät teot. Zarathustralaisten jumalan nimi on Ahura-Mazda. Bahrami Asghar, ”Zarathustralaisuus” Tehran 2010.

²¹ Jiyar Gol, ”Turkin Alaviitit”, BBC-Persia, 10.02.2013, [http://www.bbc.co.uk/persian/world/2013/02/130210_145_jg_alavite_turks.shtml].

²² Lisätietoja saa tässä: Ali-ilahi, [http://www.shaikhsiddiqui.com/aliilahi.html] & Ahl-e Haqq, [http://www.ahle-haqq.com/].

Irakissa asuvat Ali-ilahien ja ahle-haqqien edustajat korostavat, että heidän uskontonsa kuuluu yarsan-uskontoon, eivätkä he suinkaan ole muslimeja.²³

Sunnimuslimien ja alaviittien suhteet

Syyriassa sunnimuslimien ja alaviittien suhteet ovat aina olleet kireät.

Historioitsija Kakshar Oramarin mukaan²⁴ sunnimuslimit kieltäytyvät mieltämästä alaviitteja muslimeiksi. Ottomaanien valtakunnassa alaviitit miellettiin vääräuskoisiksi. Vääräuskoisten kohtalo ottomaanien aikana oli kuolemantuomio. Kuolemanpelon vuoksi alaviitit salasivat uskontonsa. Turkin armeija surmasi tuhansia alaviitteja Dersimissä, Tuncelin maakunnassa itäisessä Turkissa vuosina 1937–1938. Nykyinen Turkin pääministeri Erdogan myönsi vuonna 2011, että vuosien 1937–38 tapahtumissa oli kyseessä kansanmurha.²⁵ Turkin tasavalta on aina syrjinyt alaviitteja (ks. esim. Oramar).²⁶

Syrjiminen ei ole ollut yksipuolista. Myös alaviitit ovat hallitessaan syrjineet aktiivisesti maan sunneja ja liittoutuneet shii-ujen kanssa sunneja vastaan. Esimerkiksi Bashar al-Assadin isä Hafez al-Assad kukisti väkivaltaisesti sunnimuslimien kansanousun ja joukkomurhasi tuhansia muslimiveljes-

kunnan jäseniä vuonna 1982 Haman kaupungissa.²⁷ Myös Bahsar al-Assad on järjestelmällisesti syrjinyt maan uskonnollisen enemmistön muodostavia sunnimuslimeja. Bashar al-Assad on muun muassa vanginnut tuhansia Muslimiveljeskunnan jäseniä. Se onkin syy siihen, miksi Syyrian sisällissodassa Muslimiveljeskunnan jäsenet ovat al-Assadin vankkumattomimmat ja määrällisesti laajalukuisimmat vastustajat.

Suurin osa Iranin, Irakin, Libanonin ja Turkin alaviiteista on huolissaan sunnimuslimien noususta valtaan arabimaissa. Nyt Syyrian alaviitit puolustavat Syyrian presidenttiä Bashar al-Assadia kaikin voimin. Syyrian alaviitit uskovat, että jos al-Assadin hallitus kaatuu, hekin joutuvat kansanmurhan kohteeksi.²⁸

3.1.2 Kristityt

Syyriaa pidetään kristinuskon vanhana syntysijana. Nykyään kristittyjen osuus Syyrian väestöstä on noin 10 prosenttia, ja he muodostavat melko kirjavan joukon. Syyrian kristityt ovat katolisia, ortodokseja ja protestantteja, ja puhuvat armeniaa, asyyriaa (syyriac), arameaa²⁹ ja arabiaa.

Yleisesti katsotaan, että arabisocialismi ja -nationalismi syntyivät arabikristittyjen keskuudessa. Kristityt ovat olleet erityisen innokkaita ajamaan arabinationalismia ja -socialismia eteenpäin, sillä he ovat katsoneet sen olevan vastavoima heille epäedullisen islamilaisen ideologian leviämislle. Jotain

²³ Moradi Golmorad, ”The Ahl-e Haqq, also known as Yaresan or Kak’i The People of Truth”, Agenda kurd, 11.11.2011, [http://www.agendakurd.com/index.php?option=com_content&view=article&id=636:the-ahl-e-haqq-also-known-as-yaresan-or-kaki&catid=56:golmorad-moradi&Itemid=127].

²⁴ Jiyar Gol, ”Turkin Alaviitit”, BBC-Persia, 10.02.2013, [http://www.bbc.co.uk/persian/world/2013/02/130210_145_jg_alavite_turks.shtml]

²⁵ Poyraz Dogan Yonca, ”PM Erdoğan apologizes over Dersim massacre on behalf of Turkish state.” Today’s Zaman News 23.11.2011, [http://www.todayzaman.com/news-263658-pm-apologizes-over-dersim-massacre-on-behalf-of-turkish-state.html].

²⁶ Jiyar Gol, ”Turkin Alaviitit”, BBC-Persia, 10.02.2013, [http://www.bbc.co.uk/persian/world/2013/02/130210_145_jg_alavite_turks.shtml].

²⁷ Arnold David, ”Syria’s 1982 Hama Massacre Recalled: Lesson for Assad Today?”, Middle East Voices, 03.03.2012, [http://middleeastvoices.voanews.com/2012/02/syrias-1982-hama-massacre-recalled-lesson-for-assad-today/].

²⁸ DeFraia Daniel, ”Assad’s Alawites fear a time when Sunnis seek revenge”, Global Post, 22.08.2012, [http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/middle-east/syria/120822/assads-alawites-fear-time-when-sunnis-persecute-them-].

²⁹ Lisätietoja aramean kielestä saa osoitteesta: Yildiz Efrem, ”The Aramaic Language and Its Classification”, [http://www.jaas.org/edocs/v14n1/e8.pdf].

kertoo myös se, että arabinationalistisen Baath-puolueen perustaja Michel Aflaq on syntynyt kristitystä perheestä.

Syyrian kristittyjen ja muslimien väliset suhteet olivat hyvät vuoden 2011 syyrialaisen kansanousuun saakka. Nyt suhteet ovat kiristyneet, sillä sunnit mieltävät kristityt al-Assadin kannattajiksi.

Kristityillä onkin ollut turvallinen olo al-Assadin hallinnon alla. Suurin osa Syyrian kristityistä haluaa kuitenkin olla puolueettomia Syyrian sisällissodassa.

Nyt Syyrian kristityillä on enemmän aiheita pelkoon kuin ennen kansannousua. Kristityt, joilla on hyvät suhteet al-Assadin kanssa, pelkäävät oppositioon kuuluvien ääri-islamistien kostoja.³⁰ Nytkin Syyrian islamistikapinalliset pakottavat kristittyjä liittymään heidän riveihinsä taistelemaan al-Assadin hallintoa vastaan sen uhalla, että heidät häädettäisiin kotialueiltaan.³¹

Irakin kristityt joutuivat pakenemaan asuinalueiltaan Irakin shiiojen ja sunnien välisessä sodassa vuosina 2004–2011. Syyrian kristityt ovat nyt huolissaan siitä, että heitä odottaa Irakin kristittyjen kohtalo.

Syyrian kurdialueella kristityt ja kurdit tekevät yhteistyötä ääri-islamistiryhmiä vastaan, jotta alueelle ei syntyisi molemmille ryhmille epäedullista ääri-islamistihallintoa. Sekä kristittyjen että kurdien toiveena on perustaa oma, yhteinen Pohjois-Irakin kaltainen itsehallintoalueensa.

3.1.3 Ezdit

Syyrian ezdit (jezidit) ovat etnisyydeltään kurdeja ja heitä on pari sataa tuhatta. He eivät kannata Bashar al-Assadia eivätkä oppo-

sitiota, vaan tukevat kurdialueen itsehallinnon perustamisesta.

Ezdismi on uskonto (myös kirjoitusasulla Jäzdismi), josta on monia erilaisia käsityksiä. Osa ezdeistä ajattelee olevansa alkuperäisiä kristittyjä, koska heillä on alkuperäisiä kristinuskon symboleja jäljellä. Suurin osa heistä kuitenkin ajattelee alkuperänsä olevan zarathustralaisuudessa, mutta islamilaisen ja kristittyjen pelosta he salaavat sen. Ezdit uskovat yhteen Jumalaan, jota he kutsuvat Jäzdaniksi. He pitävät Raamattua, Korania ja Tooraa pyhinä kirjoina. Heillä on myös kaksi omaa pyhää kirjaa Māshāfarāsh (kielletyt ja sallitut asiat) ja Māshāfajilva (maailman ja enkeleiden syntyminen), jotka ovat kurdinkielisiä. Ezdit pitävät erityisesti aurinkoa, mutta myös kuuta, pyhänä. Heidän mielestään vettä, ilmaa ja tulta tulee pitää puhtaana ja maata kunnioittaa. Ezdit eivät usko Saatanan olemassaoloon, vaan heidän mielestään kaikki paha, kuten sodat ja pahoinpitelyt, tulee ihmisen omasta pahuudesta. Ezdit eivät avioidu muiden kanssa.³²

3.1.4 Druusit

Druusit³³ asuvat Syyrian eteläisillä alueilla. Heidän lukumäärän arvioidaan olevan yli puoli miljoona. Druusit ovat islamilaisia shiiamuslimeja, vaikka jotkut luokittelevatkin druusit itsenäiseksi uskonnoksi. Druusin pyhä kirja on tekstikokoelma nimeltään Viisauden kirja.³⁴

³⁰ Surk Barbara, ”Syrian Christians fear bleak future after Assad”, *The Salt Lake Tribune*, 23.12.2012, [<http://www.sltrib.com/sltrib/world/55521314-68/christians-assad-regime-syria.html.csp>].

³¹ Eibner John, ”Islamic extremists threaten Syria’s Christians”, *The Washington Times* 03.08.2012, [<http://www.washingtontimes.com/news/2012/au-g/3/islamic-extremists-threaten-syrias-christians/>].

³² Salehzadeh Mohammad, Pro-gradu, Turun yliopisto 2005. Lisätietoja Ezdeistä saa tästä: Lindsay Robert, ”Do the Yezidis Worship the Devil?”, 03.06.2009, [<http://robertlindsay.wordpress.com/2009/06/03/do-the-yezidis-worship-the-devil/>].

³³ C. Gambill Gary, ”Syrian Druze: Toward Defiant Neutrality”, *Foreign Policy Research Institute*, March 2013, [<https://www.fpri.org/articles/2013/03/syrian-druze-toward-defiant-neutrality>].

³⁴ Merhi Rima, ”The Druze Challenge of Survival”, *The Harvard Crimson*, 27.05.2010, [<http://www.thecrimson.com/article/2010/5/27/druze-religious-religion-islam/>].

Druuseilla on hyvät välit alaviittien kanssa, eivätkä he ole nousseet al-Assadia vastaan.

Libanonin ja Syyrian druuseilla on läheiset yhteistyösuhteet. Vaikka Libanonin tunnetuin druusipoliitikko Walid Jumblatt rohkaisi Syyrian druuseja taisteleman al-Assadia vastaan, silti Syyrian druusit maltillisesti ja passiivisesti kannattavat al-Assadia vastoin Jumblattin kehoitusta.

3.1.5 Jibhat al-Nusra

Vaikka tässä luvussa olen esitellyt Syyrian uskontokuntia, myös yksi sunnilaisuuden alahaara ansaitsee tulla tarkastelluksi.

Jibhat al-Nusra (suom. al-Nusran rintama) on sunnimuslimien jihadistijärjestö. Se on entinen kansainvälisistä terroristeista koostuva Irakin al-Qaida, joka on sittemmin siirtynyt Syyriaan ja vaihtanut nimensä Jibhat al-Nusraksi. Myös Obaman hallitus³⁵ ja al-Nusra itse ovat tunnustaneet olevansa Irakin al-Qaidan liittolaisia.³⁶

Nykyään al-Nusra-rintama on osa Syyrian oppositiota. Arvioiden mukaan Jibhat al-Nusralla on yli 5 000 erittäin koulutettua taistelijaa. Taistelijat on koulutettu pääsääntöisesti Irakissa. Jordaniaalaista Abu Mus'ab al-Zarqawia³⁷ pidetään Jibhat al-Nusran perustajana.

Jibhat al-Nusralla on ollut hyvät suhteet Irakin diktaattori Saddam Husseinin kanssa. He taistelivat yhdessä Irakin arabinationalistisen Baath-puolueen kanssa amerikkalaisso-

tilaita vastaan Irakin sodassa vuosina 2003–2006. Jibhat al-Nusran hyökkäykset Irakissa kohdistuivat erityisesti amerikkalaissohilaita ja shiiamuslimien kohteita vastaan.

Jibhat Al-Nusran johtajilla, kuten Abu Mus'ab al-Zarqawilla, on myös ollut hyvät suhteet Bahsar al-Assadin kanssa vuosina 2003–2006.³⁸ Jibhat al-Nusran jäsenet saivat käyttää Syyriaa tukikohtana hyökkäyksissään irakilaisia vastaan. Irakin viranomaiset syytivät useaan otteeseen Syyrian hallitusta terroristien tukemisesta irakilaisia vastaan. Jibhat al-Nusran ja Syyrian hallituksen välit menivät poikki sen seurauksena kun Syyrian viranomaiset vuonna 2006 pidättivät al-Nusran jäseniä.

Syyrian kansanousun aikana Jibhat Al-Nusra aloitti taistelun Vapaan Syyrian armeijan lipun alla Bashar al-Assadia vastaan. Jibhat al-Nusran kannattajat kehottavat muslimeja liittymään ”pyhään sotaan” Bashar al-Assadia vastaan. Jibhat al-Nusran tavoitteena on nähdä sharia-lakia noudattavien islamilaisvaltioiden syntyvän kaikkiin arabimaihin.³⁹ Al-Nusra-järjestö haluaa Syyriasta islamilaisen tasavallan, jossa pätee sharian lait. Aleppon Al-Nusran sotilaallinen komentaja Abu Lokmanin mukaan ”syyrialaiset ovat kunnan muslimeja ja he haluavat islamilaisen valtion. He ovat väsyneitä ja kyllästyneitä sosialistisiin, sekulareihin ja demokraattisiin valtioihin. Emme hyväksy mitään muuta valtiomuotoa Syyriaan”. Hän jatkaa BBC:n haastattelussa toteamalla, että on suuri kunnia, että Yhdysvallat on laittanut al-Nusran terroristilistalle. Hän kuitenkin painottaa, että al-Nusra haluaa ulkoval-

³⁵ Mac Askill Even, ”US blacklists Syria's al-Nusra Front as terrorist group”, the Guardian 11.12.2012, [http://www.guardian.co.uk/world/2012/dec/11/us-blacklists-syria-al-nusra-front-terrorist].

³⁶ Lipin Michael, ” Syria's Islamist Nusra Rebels Pledge Allegiance to al-Qaida”, Voice of America, 10.04.2013, [http://www.voanews.com/content/syria-islamist-nusra-rebels-deepen-rift-with-moderate-opposition/1639010.html].

³⁷ Irakissa toiminut al-Qaida-johtaja Abu Musab al-Zarqawi on kuollut Yhdysvaltain ilmaiskussa Bagdadissa vuonna 2006. lisää tietoja saa [http://www.foxnews.com/story/0,2933,198651,00.html].

³⁸ Lister Tim, ”Syrian regime losing grip on border with Iraq as militants step up attacks”, CNN, 13.03.2013, [http://edition.cnn.com/2013/03/12/world/meast/syria-iraq-border].

³⁹ Sherlock Ruth, ” Inside Jabhat al Nusra - the most extreme wing of Syria's struggle”, The Telegraph 02.12.2012, [http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/9716545/Inside-Jabhat-al-Nusra-the-most-extreme-wing-of-Syrias-struggle.html].

tojen tukevan Syyrian oppositiota aikeissaan kaataa al-Assadin hallitus.⁴⁰

Ääri-islamistien, Syyrian vähemmistöjen ja eri etnisten ryhmien keskinäiset välit ovat kireät. Tästä kielii heidän välilleen puhjenneet konfliktit. Al-Nusra-rintaman ja Salah al-Din-prikaatin taistelijat hyökkäsivät Syyrian opposition lipun alla kurdien ja kristittyjen asuinalueille Ras al-Ainissä ja Aleppossa vuoden 2013 alkupuolella.⁴¹ Islamilaisryhmien aikeena oli valloittaa kurdien ja kristittyjen alueita, mutta he eivät siinä kuitenkaan onnistuneet. Yli kaksi kuukautta kestäneessä sodassa Kurdikansan Puolustusunionin armeija eli YPG poisti islamilaisryhmien taistelijat Ras al-Ainistä.

Al-Nusra-rintaman kaltaiset ääri-islamistiryhmät kannattavat perinteisiä islaminarvoja ja vastustavat demokraattista muutosta. He turvautuvat väkivaltaan vaikuttamiskeinona. Jos ääri-islamilaisryhmien kannatus kasvaa Syyriassa, on todennäköistä, että he perustavat islamilaisen emiraatin, kuten Talibanit tekivät Afganistanissa vuosien 1996–2001 välisenä aikana. Jos taas Talibanien skenaario toistuisi Syyriassa, maa muuttuisi toiseksi maailmanrauhan vaarantavaksi terroristien pesäksi.

Yhdysvallat, EU, Saudi-Arabia, Qatar ja Arabiemirikunnat aseistavat al-Assadia vastaan taistelevia Syyrian kapinallisryhmiä. Nämä maat ovat kuitenkin tietoisia, että Vapaan Syyrian armeijan sisällä on al-Qaidan liittolaisryhmiä. Kriitikot ovat oikeutetusti sitä mieltä, että Syyriaa ei voi demokratisoida terroristi- ja ääri-islamistiryhmien kautta.

The Wall Street Journalin mukaan CIA tukee erityisesti Vapaan Syyrian armei-

⁴⁰ Wood Paul, ”Syria: Islamist Nusra Front gives BBC exclusive interview”, BBC News, 17.01.2013, [http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-21061018].

⁴¹ Bangkok Post, ”Syria's Kurds urge opposition to stop Islamist attack”, 19.01.2013, [http://www.bangkokpost.com/news/world/331642/syria-kurds-urge-opposition-to-stop-islamist-attack].

jaa, jotteivät al-Nusran kaltaiset islamistijärjestöt saisi valtaa. Yhdysvallat pelkää islamilaisryhmien valtaannousua.⁴² Myös Obama sanoi perjantaina 22.3.2013 Jordaniassa pitämässään lehdistötilaisuudessa, että ääri-islamistiryhmät ovat taitavia käyttämään sekasortoisia tilanteita hyväkseen, mutta ovat huonoja hallitsemaan. Siksi Obaman mukaan on tärkeää tukea niitä ryhmiä, jotka voivat taata rauhallisen yhteiskunnan syyrialaisille vallanvaihdon jälkeen.⁴³

Kansannousun kannalta keskeisimmät uskonnolliset ryhmät voidaan karkeasti jakaa kahteen leiriin. Tässä esitellyistä ryhmistä al-Assadia enemmän tai vähemmän kannattavat alaviitit, druusit ja kristityt. Oppositiossa taas ovat Al-Nusra-rintaman ja Muslimiveljeskunnan jäsenet.

3.2 Syyrian etniset ryhmät

Jos eri uskonnolliset ryhmät ovat aiheuttaneet hajaannusta Syyriassa, niin ovat etnissyydetkin. Syyrian kansasta noin 70% on arabeja. Loput 30% muodostuu kurdeista, assyyreista, armenialaisista, turkmeeneista ja tserkesseistä.

Tässä kappaleessa käyn läpi Syyrian eri etniset ryhmät, pois lukien arabit, assyyrit ja armenialaiset. Koska assyyrit ja armenialaiset ovat pääsääntöisesti kristittyjä (ks. yllä), ei ole tarvetta käsitellä heitä uudestaan tässä. Mitä arabeihin tulee, he ovat enemmistönä maassa ja sekä oppositio että nykyinen hallitus ovat heidän äänitorviaan. Arabien pyr-

⁴² Entous Adam & Gorman Siobhan and Malas Nour, ”CIA Expands Role in Syria Fight”, The Wall Street Journal, 22.03.2013, [http://online.wsj.com/article/SB10001424127887324373204578376591874909434.html].

⁴³ The White House ”President Barak Obama holds a press conference with King Abdullah II of Jordan”, 22.03.2013, [http://www.whitehouse.gov/photos-and-video/video/2013/03/22/president-obama-holds-press-conference-king-abdullah-ii-jordan?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+whitehouse%2Fandroid_video+(Android+Video)].

kimykset tulevat selviksi tutkimuksessani toisaalla, kuten luvussa, jossa käsittelen oppositiota tarkemmin.

3.2.1 Kurdit

Kurdeja on noin kolme miljoonaa ja he muodostavat yli kymmenen prosenttia Syyrian väestöstä.⁴⁴ Kurdit ovat toiseksi suurin etninen ryhmä Syyriassa arabien jälkeen. He asuvat Syyrian koillisosassa eli Turkin kurdialueen rajalla.⁴⁵

Syyrian kurdialue on hyvin rikas ja geostrategisesti tärkeä alue. Syyrian tärkeät öljykenttäalueet sijaitsevat Tirbespiyessä ja Ramelanin alueella, jotka ovat nyt kurdien hallinnassa.⁴⁶ Syyrian kurdit puhuvat kurmanji-nimistä kurdinkielistä murretta.⁴⁷ Noin 90 prosenttia Syyrian kurdeista on sunnimuslimeja, muut ovat uskonnoltaan ezdejä.

Kurdien tilanne aina on ollut huono Syyriassa. Kurdin kielen opetus ja kulttuurin harjoittaminen olivat kiellettyjä Syyriassa aina vuoden 2011 kansannousuun asti. Kurdeja on myös systemaattisesti sorrettu.

⁴⁴ Hardin Luke, "Syria's Kurds face uncertain future if Assad falls", The Guardian 14.12.2012, [http://www.guardian.co.uk/world/2012/dec/14/syria-kurds-if-assad-falls].

⁴⁵ Marcus Jonathan, "Will Syria's Kurds benefit from the crisis?", BBC NEWS 10. 08.2012.

⁴⁶ Firat News, "Kurdish forces take over control of Ramelan and Tirbespiye", 02.03.2013, [http://en.firatajans.com/news/news/kurdish-forces-take-over-control-of-ramelan-and-tirbespiye.htm].

⁴⁷ Kurdinkieli kuuluu indoeurooppalaisiin kieliin, mutta se on itsenäinen, hyvin rikas ja laaja kieli, jossa on 17 murretta. Sen kaksi päämurretta ovat Sorani ja Kurmanji. Kurdin kieltä kirjoitetaan kaksilla eri aakkosilla, Aramialaisilla eli arabialaisilla aakkosilla ja latinalaisilla aakkosilla. Kurdin kielessä on useita alamurteita, kuten gorani, läki, zazai ja lori. Kurdin kielessä on 8 vokaalia ja 21 konsonanttia. Kuten suomea, kurdia äännetään kuten kirjoitetaan. Kurdin kielen sukukieliä ovat persia ja baluchi. Kurdin kielessä käytetään prepositioita. Lisätietoja saa osoitteesta: kurdish Academy of Language, [http://www.kurdishacademy.org/?q=node/41].

Vuodesta 1962 alkaen vuoteen 2011 asti Syyrian hallitsijat ovat arabisoineet kurdialueita tavoitteenaan luoda "arabivyoähyke" kurdialueelle (arabiaksi *al-hizām al-'arabi*). Syyrian viranomaiset aloittivat arabisointiprosessin poistamalla tuhansia kurdiperheitä kotialueiltaan. Tavoitteena oli poistaa kurdeja alueelta, joka on luonnonvaroiltaan rikas, ja siirtää arabeja öljykenttäalueelle.⁴⁸

Syyrian viranomaiset ovat myös riisuneet noin puolelta miljoonalta kurdilta Syyrian kansalaisuuden, vaikka nämä kaikki kurdit olivat syntyneet Syyriassa. Kansalaisuuden riistämisen myötä heitä ruvettiin kohtelemaan ulkomaalaisina. Paperittomien kurdien on ollut vaikea opiskella, omistaa omaisuutta sekä saada töitä laillisesti. Syyrian kurdit ovatkin syyttäneet Syyrian hallitsijoita heitä syrjivästä politiikasta ja kurdien kansallisen liikkeen tukahduttamisesta.

Arabikevään alussa huhtikuussa 2011 presidentti Bashar al-Assad halusi rauhoittaa kurdialueen mielenosoituksia ja sen takia palautti kansalaisuuden yli 300 000 kurdille.⁴⁹ Syyrian kurdeille uskonnolla ei ole paljon merkitystä ja he määrittelevätkin itsensä mieluummin etnisyytensä kuin uskontonsa perusteella. Yksi syy tähän on se, kuten syyrialainen kurdiakateemikko tohtori Bengin Hacokin⁵⁰ totesi, että kurdeja on eniten surmattu juuri uskonnollisten syiden nojalla, vaikka oikeasti motiivina on ollut etninen puhdistus. Irakin kansalaisia on tapana luokitella shiiamuslimiksi, sunnimuslimeiksi ja kurdeiksi. Sama luokittelu pätee myös Syyrian väestöön yllämainitusta syystä.

⁴⁸ UNHCR, Syria: "The Silenced Kurds", Refworld 01.10.1996, [http://www.unhcr.org/refworld/country,,HRW,COUNTRYREP,SYR,,3ae6a8260,0.html].

⁴⁹ France 24, "Assad seeks to appease Kurds by granting citizenship", 07.04.2011, [http://www.france24.com/en/20110407-syria-granted-citizenship-kurds-assad-protests-unrest-emergency-rule].

⁵⁰ Voice of America Kurdish, "Syyriian sisällissota", 08.12.2012, [http://www.dengeamerika.com/content/bengi-haco/1561203.html]

Kurdit ja kansannousu

Kurdit vastustavat al-Assadia, mutteivät halua ulkovaltojen sekaantuvan aseellisesti konfliktiin. Kurdit eivät ole mukana oppositiorintamassa, vaan ovat taistelleet al-Assadia vastaan omana ryhmänään, omalla alueellaan, irrallisena oppositiosta.

Poliittisesti kurdit ovat itsenäisesti toimiva ryhmä, eivätkä halua sekaantua sunnien ja alaviittojen välisiin konflikteihin. Kurdien tavoitteena on luoda itsehallinto-alue, jossa kaikki vähemmistöt ja he itse voisivat elää rauhassa ja demokraattisesti keskenään (ks. esim. Oramar).⁵¹

Turkki uhkaa Syyrian kurdien autonomista aluetta

Syyrian rajanaapuri Turkki ei hyväksy Syyrian kurdien perustamaa autonomista aluetta. Turkki on Syyrian opposition vahvin tukija ja oppositior ryhmien sekä Vapaan Syyrian armeijan tukikohdat sijaitsevat Turkissa. Nyt maa painostaa Syyrian oppositiota, jotta he tekisivät yhteistyötä Turkin kanssa Syyrian kurdien hallintoaluetta vastaan.⁵²

Toukokuussa 2013 tilanne on se, että kurdit ja Vapaan Syyrian armeija tekevät jonkin verran yhteistyötä Assadin hallitusta vastaan, taannoisista keskenäisistä konflikteista huolimatta. Nähtäväksi jää, hyväksyykö Syyrian oppositio kurdien vaatimukset autonomisen alueen perustamiseksi Assadin kaatumisen jälkeen vai ei. Mikäli Syyrian oppositior ryhmät hyväksyisivät kurdien itsehallintoalueen⁵³, täytyisi heidän katkaista

suhteet Turkin kanssa, koska Turkki ei halua nähdä omana rajanaapurinaan autonomista kurdialuetta. Jos päinvastoin Syyrian oppositio ei hyväksy kurdien autonomista aluetta, sisällissota jatkuu opposition ja kurdien välillä, eikä al-Assadin jälkeinen demokraattinen Syyria koskaan pääse syntymään. Kaikille osapuolille paras vaihtoehto olisi, että Turkki hyväksyisi Syyrian kurdeille oman itsehallintoalueen samalla tavalla kun on hyväksynyt Irakin kurdien Kurdistanin-federaation Pohjois-Irakissa.⁵⁴ Tällä hetkellä Turkin ja Pohjois-Irakin eli Kurdistanin autonomisen alueen välillä on hyvää poliittista ja kaupallista yhteistyötä, joka on ollut Turkille erityisesti hyödyllistä.⁵⁵ Turkki on kuitenkin perinteisesti aina suhtautunut kielteisesti itsenäisiin kurdialueisiin. Irakin tapauksessa alueen itsehallinto oli de facto ja Turkin oli pakko taipua.

3.2.2 Tšerkessit

Syyrian tšerkessien lukumäärän arvioidaan olevan noin 100 000. Suurin osa heistä asuu pääkaupungissa Damaskoksessa. He haluavat olla puolueettomia Syyrian sisällissodassa (ks. esim. reportteri Muhammed Said Tsay).⁵⁶

Tšerkessit ovat alun perin kotoisin Venäjän Karatšai-Tšerkessiasta.⁵⁷ Suurin osa tšerkesseista haluaa palata takaisin heidän esi-isien kotialueelle Karatšai-Tšerkessiaan, mutta Venäjän viranomaiset ovat tähän asti

n/comment/syrias-kurds-stand-alone-after-rejecting-rebels-and-regime].

⁵⁴ Kurdistan Regional Government (KRG), [http://www.krg.org/?l=12].

⁵⁵ Oxford Business Group ” Turkey: Investing in Iraq”, 07.09.2012, [http://www.oxfordbusinessgroup.com/economic_updates/turkey-investing-iraq].

⁵⁶ Tastekin Fehim, ”Syria’s Circassians Caught in Crossfire”, ALMONITOR 19.11.2012, [http://www.al-monitor.com/pulse/politics/2012/11/after-clashes-syrias-circassians-nervously-plan-escape-routes.html].

⁵⁷ Lisätietoja saa: Karatšai-Tšerkessia:n tasavallan virallisen kotisivusta: [http://www.kchr.ru/].

⁵¹ Ronahi-tv, 15.10.2012 [http://www.ronahitv.com/channel/view/dema-rojava-18#].

⁵² Parkinson Joe & Albayrak Ayla, ”Ankara Alarmed by Syrian Kurds’ Autonomy”, The Wall Street Journal, 02.08.2012, [http://online.wsj.com/article/SB10000872396390443687504577563183350590066.html].

⁵³ Al Tamimi Aymenn, ” Syria’s Kurds stand alone after rejecting rebels and regime”, 23.07.2012, [http://www.thenational.ae/thenationalconversatio

kieltäytyneet vastaanottamasta heitä, koska pelkäävät heidän tuovan lisää ei-kaivattua islamilaisfundamentalismia maahan.

3.2.3 Turkmeenit

Syyrian turkmeenien lukumäärän arvioidaan olevan noin 100 000–500 000. Suurin osa heitä asuu Syyrian ja Turkin rajan tuntumassa tai Aleppossa.

Turkmeenit ovat aktiivisesti mukana oppositiossa, Vapaan Syyrian armeijan riveissä taistelemassa al-Assadin hallitusta vastaan.

Turkin rooli Syyrian sisällissodassa on kaikkea muuta kuin passiivinen. Syyrian opposition tukikohta sijaitsee Turkissa (ks. kpl. 6.5.1 Turkin tuki Syyrian oppositiolle), ja maa on aktiivisesti ottanut kantaa myös turkmeenien tilanteeseen. Turkin viranomaiset ovat esimerkiksi vaatineet Syyrian oppositiolta, että al-Assadin jälkeisessä Syyriassa heidän täytyy tunnustaa turkmeenien oikeudet.⁵⁸

Syyrian turkmeenien ja Turkin välit ovat sängen lämpimät. Tästä kieli myös Turkin pääministeri Recep Tayyip Erdoğanin puheet mm. Syyrian turkmeenien kokouksessa Turkissa maaliskuussa 2013. Puheessaan Erdogan ilmoitti ykskantaan, että turkmeenien ongelmat ovat Turkin ongelmia ja että Syyrian turkmeenien täytyy taistella omien oikeuksiensa puolesta ja antaa äänensä kuulua.⁵⁹

Monet syyttävät Turkia siitä, että maa käyttäisi hyväkseen Syyrian turkmeene-

ja pelinappuloina taistelussa al-Assadia vastaan.⁶⁰

Syyrian eri etnisyyksillä on eri intressit maan tulevaisuuden kannalta. Tserkessit ovat puolettomia, turkmeenit taas aktiivisia oppositiolaisia. Kurdit puolestaan ajavat ensisijaisesti itselleen omaa itsehallintoaluetta.

Syyrian kirjava väestörakenne on vaikuttanut siihen, että myös oppositio on hyvin hajanainen. Se koostuu ryhmistä, joilla on erilaiset, monesti keskenään ristiriitaiset tavoitteet maan tulevaisuudelle. Jos oppositio olisi yhtenäinen ja sen sisäisten ryhmien ja ulkopuolisten tukijoiden intressit olisivat yhtenäisiä, se olisi kenties onnistunut tavoitteessaan kaataa al-Assad jo aikaa sitten.

4 Syyrian oppositio

Syyrian kriisi on sekä maan sisäinen että kansainvälinen kriisi. Se ei koske pelkästään vastakkainasettelua presidentti Bashar al-Assadin hallituksen ja kapinallisten välillä, vaan myös länsimaailman, Venäjän, Kiinan, Turkin, Israelin, Libanonin ja Iranin etuja alueella.

Syyrian oppositio on hyvin hajanainen. Se koostuu kolmesta pääryhmästä: Syyrian kansallisesta rintamasta (SNC), Kansallisen yhteisön komiteasta (NCC) ja Syyrian kurdialueen korkeimmasta edustavasta komiteasta. Lisäksi mukana on Syyrian arabinationalistiryhmiä ja ulkomailla asuvia korkeasti koulutettuja syyrialaisia yksilöitä. Mukana on myös kymmeniä pieniä maltillisista islamilaisista koostuvia ryhmiä, jotka eivät yhdy islamilaisen ääriliikkeen ta-voitteisiin.

Tässä luvussa esittelen lyhyesti opposition kolme yllälueteltua pääryhmää, heidän roolinsa konfliktissa ja keskeiset tavoitteensa. Niiden lisäksi pidän tässä yhteydessä tär-

⁵⁸ Hurriyetdailynews, "Syrian Turkmen should make their voices heard to have representation: Erdoğan", 30.03.2013, [http://www.hurriyetdailynews.com/syrian-turkmen-should-make-their-voices-heard-to-have-representation-erdogan.aspx?pageID=238&nid=43945&NewsCatID=352].

⁵⁹ Hurriyet Daily (News), "Syrian Turkmen should make their voices heard to have representation: Erdoğan", 30.03.2013, [http://www.hurriyetdailynews.com/syrian-turkmen-should-make-their-voices-heard-to-have-representation-erdogan.aspx?pageID=238&nid=43945].

⁶⁰ Mahli Husni "Turkin pääministeri Erdogan käyttää Syyrian turkmeeneja pelinappulana al-Assadia vastaan", al-Akhbar, 20.12.2012, [http://www.al-akhbar.com/node/174083].

keänä pysähtyä tarkastelemaan opposition maanpaossa olevaa hallitusta.

4.1 Syyrian kansallisen yhteisön komitea (NCC)

Kansallisen yhteisön komitea (National Coalition Committee, NCC) on poliittinen koalitio, jolla ei ole sotilaallista toimintaa. NCC koostuu 13 eri poliittisesta puolueesta, joista suurin osa on vasemmistomielisiä puolueita ja kurdipuolueita. Toiminnassa lisäksi on mukana itsenäisiä vaikutusvaltaisia henkilöitä.

NCC kannattaa Syyrian konfliktin ratkaisemista rauhanomaisella tavalla. Se vaatii dialogia Syyrian eri oppositioryhmien ja al-Assadin hallinnon välillä ja yrittää kaikin tavoin estää Libyan skenaarion toistumista Syyriassa.

Eri oppositioryhmien välillä on kuitenkin kitkaa. NCC ja Syyrian kansallinen rintama eli SNC eivät hyväksy toisiaan. NCC:n mukaan SNC koostuu islamilaisista ryhmistä, jotka eivät usko demokraattisiin periaatteisiin. NCC korostaa, että valtaosa syyrialaisista ei halua hallituksen edustavan islamilaisia arvoja; komitean tärkeä hahmo Haytham Manna onkin julistanut, että islamilaisten puolueiden ja erityisesti Muslimiveljeskunnan kannatus syyrialaisien keskuudessa ei ylitä kymmentä prosenttia.⁶¹ Siksi komitea vastustaa ideaa, että islamistit edustaisivat syyrialaisia.

Syyrian kansallinen rintama SNC puolestaan syyttää NCC:n olevan al-Assadin hallituksen yhteistyökumppani. Nämä syytökset NCC kiistää jyrkästi.

4.2 Syyrian kansallinen rintama (SNC)

Syyrian kansallinen rintama (SNC, Syrian National Coalition) koostuu islamisti- ja

arabinationalistipuolueista. SNC:n tunnetuimmat jäsenpuolueet ovat islamistinen Muslimiveljeskunta ja salafistinen al-Qaidan tytäryhtiö al-Nusran rintama.

SNC:n päämaja sijaitsee Istanbulissa ja sillä on tiivistä yhteistyötä Turkin kanssa. Vapaan Syyrian armeija on SNC:n sotilaallinen siipi. Vapaan Syyrian armeijan joukot koostuvat useista erilaisista ryhmistä, joiden joukossa on paljon myös ulkomaalaisia taistelijoita.

Syyrian kansallisen rintaman ja Vapaan Syyrian armeijan kattoryhmän nimi on Syyrian kansallisneuvosto. Sitä johtaa Moaz al-Khatib.⁶²

Syyrian kansallisneuvoston tavoitteisiin kuuluu mm. saada täydellinen kansallinen hallitsija-asema, kaataa Syyrian hallitus, purkaa turvallisuusjoukot ja saattaa vastuuseen osapuolet, jotka ovat sortuneet rikoksiin syyrialaisia vastaan, sekä olla suostumatta neuvotteluihin tai dialogin avaamiseen al-Assadin hallituksen kanssa.⁶³

SNC haluaa, että kansainvälinen yhteisö puuttuu Syyrian konfliktiin. Syyrian kansanousun alkamisesta asti vuodesta 2011 SNC:n sotilaallisen siiven ja al-Assadin armeijan välillä on ollut verinen sota. Syyrian konflikti on vaatinut yli 60 000 kuolonuhria. YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n mukaan yli miljoona ihmistä on joutunut jättämänsä kotinsa ja pakenemaan naapurimaihin.⁶⁴

SNC:n tunnetuimmat tukivaltiot ovat Saudi-Arabia, Qatar, Yhdistynyt Arabiemiirikunta, Turkki, Yhdysvallat, Ranska ja Britannia. Persianlahden arabimaiden yhteis-

⁶² BBC News, "Profile: Syrian opposition's Ahmed Moaz al-Khatib", 24.03.2013, [http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-20300356].

⁶³ BBC NEWS, "Guide to the Syrian opposition", 26.03.2013, [http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-15798218].

⁶⁴ The Guardian "Syrian refugees could triple to 3m", 10.03.2013, [http://www.guardian.co.uk/world/2013/mar/10/syrian-refugees-could-triple-to-3m].

⁶¹ Carnegie Middle East center, "National Coordination Body for Democratic Change", 15.01.2012, [http://carnegie-mec.org/publications/?fa=48369].

työneuvostossa⁶⁵ katsotaan olevan Syyrian opposition tärkeimmät tukijamaat.

Persianlahden arabimaiden yhteistyöneuvoston jäsenistä erityisesti Saudi-Arabian ja Syyrian väliset suhteet ovat aina olleet huonot huolimatta siitä, että molemmat maat ovat Arabiliiton jäseniä.⁶⁶ Maiden huonot välit johtuvat siitä, että Syyria on Iranin liittolainen, kun taas Saudi-Arabia ja Iran ovat toistensa vihollisia. Saudi-Arabian katsotaan olevan sunnimuslimien johtaja, sillä maassa sijaitsee sunnien pyhät paikat ja alue on rikas. Nyt Saudi-Arabia tukee Syyrian oppositiota Bashar al-Assadin hallintoa vastaan. Shiiojen ja sunnien vastainen taistelu onkin yksi tärkeä syy siihen, että Saudi-Arabia ryhtyi tukemaan al-Assadin vastaista oppositiota.

Saudi-Arabian tuki kohdistuu erityisesti Muslimiveljeskuntaan ja muihin islamilaisjärjestöihin. Nämä ovatkin Syyrian opposition ylivoimaisia puolueita. Saudi-Arabian toiveena on, että al-Assadin jälkeen sunnimuslimiryhmät hallitsevat Syyriaa. Samalla Iran menettäisi tärkeän strategisen liittolaisensa.

4.3 Syyrian kurdialueen korkein edustava komitea

Syyrian kurdeilla on yli kymmenen poliittista puoluetta, joista muodostuu kurdialueen korkein edustava komitea ”*The Kurdish Supreme Committee*” (kurdiaksi: Desteya Bilind a Kurd). Sen alla toimivat kaikki kurdipuolueet.⁶⁷ Kurdikomitea tekee yhteistyötä NCC:n kanssa.

⁶⁵ Persianlahden arabimaiden yhteistyöneuvoston jäsenmaat ovat Saudi-Arabia, Kuwait, Yhdistyneet arabiemiirikunnat, Oman, Qatar ja Bahrain. The Cooperation Council for the Arab States of the Gulf (CCASG), [<http://www.gcc-sg.org/eng/indexc64c.html?action=GCC>].

⁶⁶ Arabiliitto erotti Syyrian arabimaiden järjestöstä vuonna 2011.

⁶⁷ Lisätietoja saa osoitteesta: [<http://desteyabilindakurd.com/>].

Komitean ylivoimaisesti suurin puolue on PYD, joka on poliittisesti lähellä Turkin kiistelyä PKK-puoluetta. PYD:n kannatus onkin Syyrian kurdien keskuudessa aina ollut ylivoimainen, arviolta noin 70 prosenttia. Kurdit siis perustivat kansannousun yhteydessä asuttamilleen alueille itsehallinnon, ja heidän tavoitteenaan on saada oma Pohjois-Irakin kaltainen kurdifederaatio alueelle.

Syyrian kurdialueen korkein edustava komitea on periaatteessa määräaikainen hallitus, vaikka kansainvälisen yhteisön tunnustus puuttuukin.

Komitea hoitaa tällä hetkellä kaikkia alueen hallinnollisia, sotilaallisia ja poliittisia tehtäviä. Terveystiete, koulutus, liiketoiminnan kehitys ja diplomaattisten suhteiden hoito kuuluvat esimerkiksi kaikki komitealle. Myös kaikki kurdien aseelliset ryhmät toimivat sen käskystä.

Kumpikaan sisällissodan osapuolista, al-Assad eikä oppositio, hyväksy kurdien komiteaa. Molemmat osapuolet pelkäävät, että Syyria hajoaa jos kurdit saavat itsehallintoalueen. Kurdit ovatkin joutuneet puolustamaan omaa aluettaan sekä al-Assadin kannattajien että oppositiolaisten väkivaltaisilta hyökkäyksiltä, kuten kuvailin kappaleessa 3.2.1.

Kurdit ovat painottaneet, että heidän tavoitteenaan ei ole hajottaa Syyriaa, vaan ainoastaan perustaa itsehallintoalue. Jos Syyrian oppositioryhmät hyväksyisivät tämän vaatimuksen, kurdit olisivat valmiita yhteistyöhön opposition kanssa ja taistelemaan al-Assadia vastaan. Mikäli oppositio jatkaa nykyistä linjaansa, jonka mukaan he eivät hyväksy ajatusta itsehallinnosta, kurdit keskittyvät sekä al-Assadin että opposition joukkojen pois pitämiseen asuinalueiltaan.

4.4 Syyrian opposition maanpaossa oleva hallitus

Syyrian opposition hallitus on saanut enemmän vaikutusvaltaa konfliktin pitkittyessä. Maaliskuussa 2013 Syyrian oppositio

valitsi Gassan Hitton maanpaossa olevan hallituksensa pääministeriksi.⁶⁸ Muutama viikko tämän jälkeen Syyrian opposition edustajat ottivat Syyrialle kuuluvan paikan Arabiliiton kokouksessa Dohassa Qatarissa.⁶⁹ Syyrian oppositiohallituksen ovat tunnustaneet Yhdysvallat, Italia, Norja, Tanska, Iso-Britannia, Ranska, Saksa, Bahrain, Kuwait, Oman, Qatar, Saudi-Arabia, Turkki ja vielä useat muutkin valtiot.

Oppositiohallituksen on määrä huolehtia kokonaisvaltaisesti niistä alueista, jotka Syyrian kapinalliset ovat ottaneet maassa haltuunsa.

Maanpaossa oleva hallitus toivoo kansainväliseltä yhteisöltä sekä taloudellista että aseellista tukea.

Syyrian oppositioryhmät vaativat lentokieltoaluetta hallitsemilleen alueille. Jos Syyrian opposition vaatimukset lentokieltoalueen perustamisesta toteutuu, on hyvin mahdollista, että oppositio ja sen tukijamaat käyttävät Syyrian opposition hallitsemia alueita al-Assadin hallitusta vastaan, kuten Irakissa kävi. Vuodesta 1992 Pohjois-Irak oli oppositioryhmien hallussa ja lentokieltoaluetta. Vuonna 2003 Irakin oppositioryhmät ja länsiliittolaismaat käyttivät Pohjois-Irakia tukikohtana Saddam Husseinin hallitusta vastaan.

5 Rauhanomaiset yritykset Syyrian konfliktin ratkaisemiseksi

Syyrian kansanousun alusta asti vuodesta 2011 hallituksen joukot ovat toistuvasti syylistyneet siviilien tappamiseen. Myös opposition uskotaan tappaneen siviilejä. Konflikti väkivaltaistuu, eivätkä rauhanomaiset yritykset ratkaista sitä ole laannuttaneet taisteluita. Tässä luvussa esittelen lyhyesti, mitä

⁶⁸ Bernard Anne, ”Syrian Rebels Pick U.S. Citizen to Lead Interim Government”, *The New York Times*, 18.03.2013,

⁶⁹ Al Jazeera, ”Arab League: Legitimising Syria's opposition”, 27.03.2013, [<http://www.aljazeera.com/programmes/insidestory/2013/03/201332755258725100.html>].

nämä toistaiseksi hedelmättömiksi jääneet rauhanomaiset ratkaisupyrkimykset ovat olleet.

Kansainväliset tarkkailijat viipyivät Syyriassa joitakin kuukausia vuosien 2011–12 vaihteessa. Marraskuun lopussa 2011 YK tuomitsi Syyrian hallituksen toimet rikoksina ihmisyyttä vastaan. Arabiliitto lähetti tarkkailijaryhmän Syyriaan joulukuussa 2011. Tarkkailijoiden oli määrä huolehtia, että Syyrian hallitus lopettaisi siviileihin kohdistuvan väkivallan. Siviileihin kohdistuva väkivalta kuitenkin jatkui tarkkailijoiden ollessa maassa. Tammikuussa 2012 tarkkailijat poistuivat Syyriasta ja sisällissota syveni entisistä enemmän.

Helmikuussa 2012 YK ja Arabiliitto nimittivät Kofi Annanin Syyrian erityislähettilääksi toivoen, että sisällissota saataisiin pysäytettyä. Annan esitti kuusikohtaisen suunnitelman konfliktin lopettamiseksi. Annanin suunnitelman mukaan molempien osapuolten pitäisi julistaa tulitauko ja ratkaista ongelmat neuvottelemalla. Syyrian hallitus ja oppositioryhmät hyväksyivätkin Annanin aselepovaatimuksen, mutta todellisuudessa sota jatkui molempien osapuolten toimesta. Loppuen lopuksi taistelut kiihtyivät kapinallisten ja hallituksen joukkojen välillä. Annanin rauhansuunnitelma ei siis kyennyt tuomaan rauhaa Syyriaan. Elokuun 2012 alkupuolella Annan erosi tehtävästään ja hänen tilalle asetui kokenut algerialainen rauhanvälittäjä Lakhdar Brahimi.

Myöskään Lakhdar Brahimin yritykset tuoda rauha Syyriaan eivät tuottaneet tulosta. Barahimi ilmoitti, että jos Syyrian kriisiä ei kyetä nopeasti ratkaisemaan, on mahdollista, että maassa toistuu sama mikä nähtiin Somaliassa, eli se hajoaa eri sotaherrojen hallitsemiin alueisiin.⁷⁰ Brahimin varoituksesta huolimatta sota on levinnyt vauhdilla al-Assadin joukkojen ja kapinallistien välillä eri puolilla Syyriaa.

⁷⁰ BBC News, ”Syria could turn into a new Somalia - UN's Brahimi”, 06.11.2012, [<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-20220183>].

Tammikuun loppupuolella vuonna 2013 Syyrian kansallisen oppositioliiton (NCC:n ja Vapaan Syyrian armeijan kattojärjestö) johtaja Ahmed Muaz al-Khatib ilmoitti, että oppositio on valmis neuvottelemaan Syyrian presidentti Bashar al-Assadin edustajien kanssa, jotta verenvuodatus saadaan loppumaan ja vallansiirto hoidettua rauhanomaisesti. Syyrian tärkein oppositioliiton SNC kuitenkin tyrmäsi neuvottelut hallituksen kanssa ja ilmoitti, että sille kelpaa vain al-Assadin hallinnon luopuminen vallasta.⁷¹ Myöskään al-Assad ei kannattanut al-Khatibin ehdotusta neuvotteluista. Tämä merkinnee, että osapuolet jatkavat keskenään sotaa jommankumman osapuolen tappioon saakka. Yleisesti uskotaankin, että mikäli al-Assad olisi valmis luopumaan vallasta, koko sisällissotaa ei olisi ollenkaan tapahtunut Syyriassa.

Al-Assadin mukaan rauha Syyrian saadaan, kun ulkovallat lopettavat oppositiion rahoittamisen ja aseistamisen.⁷² ”En ole lännen sätkynukke, olen syyrialainen, syyrialaista tekoa ja elän ja kuolen Syyriassa”,⁷³ al-Assad sanoi Venäjän television ulkomaan-kanavan Russian Todayn haastattelussa. Al-Assad ei halua luopua vallasta eikä lähteä Syyriasta. Toisaalta Syyrian oppositio ei hyväksy al-Assadin hallintoa. Tilanteen ollessa tämä katson, että rauhanomaiset ratkaisut eivät todennäköisesti tule onnistumaan Syyriassa. Maan sisällissota jatkuu siihen saakka, että jompikumpi osapuoli voittaa toisen sodassa.

⁷¹ Issa Antoun, ”Syria Considers Taking Up Dialogue With Opposition”, Almoniror, 30.01.2013, [http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/02/muaz-al-khatib-syrian-opposition-joe-biden-lakhdar-brahimi.html].

⁷² Bashar al-Assadin tv-haastattelu turkkilaiskanava Ulusal-tv:n kanssa, 05.04.2013, [http://www.youtube.com/watch?v=sExNQLfQxW0].

⁷³ Bashar al-Assadin tv-haastattelu turkkilaiskanava Ulusal-tv:n kanssa, 05.04.2013, http://www.youtube.com/watch?v=sExNQLfQxW0].

6 Ulkovaltojen rooli Syyrian sisällissodassa

Esittelen tässä kappaleessa sekä Syyrian naapurimaiden että suurten ja suurvaltojen kuten EU:n, Yhdysvaltojen ja Venäjän suhtautumisen kriisiin. Joidenkin maiden kohdalla, kuten Turkin, on tärkeä tarkastella myös maiden välistä, kiistelyn täyhteistä historiaa. Näin pystymme kokonaisvaltaisemmin ymmärtämään nykykriisin taustoja.

6.1 EU:n rooli Syyrian sisällissodassa

EU-maat ovat tuominneet Syyrian hallinnon toimet maan kansalaisia vastaan ja yrittäneet saada Syyria-päätöslauseلمان menemään läpi YK:ssa, mutta se on kaatunut Venäjän ja Kiinan vastustukseen. EU-maat ovat asettaneet taloudellisia sanktioita ja asevientikieltoja Syyrialle sekä kannattaneet rauhanomaista vallansiirtoa Syyriassa. EU:n sanktiot ovat heikentäneet maan taloutta jopa siinä määrin, että se on näkynyt presidentti Bashar al-Assadin kannatuksen laskuna. Huhtikuussa 2013 EU ilmoitti höllentävänsä öljyntuontisanktioitaan Syyriasta, mutta ainoastaan oppositioliittolaisten hallitsemilla alueilla ja heidän luvallaan.⁷⁴ Sanktiot pysyvät voimassa al-Assadin hallitsemilla alueilla. Jo marraskuussa 2012 EU ja muu länsimaat sekä heidän liittolaisensa ovat tunnustaneet Syyrian oppositiokoalition (joka muodostuu NCC:stä ja Vapaan Syyrian armeijasta) syyrialaisien viralliseksi edustajaksi.⁷⁵ Jotkut EU-maat, kuten Ranska ja Britannia, haluavat toimittaa aseita Syyrian oppositiolle.⁷⁶

⁷⁴ YLE Uutiset ”EU höllentää Syyrian öljypakotteita”, 22.4.2013 [http://yle.fi/uutiset/eu_hollentaa_syyrian_oljypakotteita/6590846].

⁷⁵ Al-Jazeera ”EU recognises Syria opposition bloc”, 19.11.2011, [http://www.aljazeera.com/news/europe/2012/11/20121119195737909518.html].

⁷⁶ Morris Harvey, ”Britain and France Push for Arming Syrian Opposition”, International Herald Tribune, 13.03.2013, [http://rendezvous.blogs.nytimes.com/2013/03/13/britain-and-france-push-for-arming-syrian-opposition/].

Joidenkin medioiden mukaan maat ovat jo aseistaneet oppositiota salassa, toimittaen rahteja Turkin ja Jordanian kautta.⁷⁷

6.2 Yhdysvaltojen rooli Syyrian kriisissä

Yhdysvallat toimittaa Syyriaan humanitaarista apua, ja se on tunnustanut opposition. Muutoin Syyrian kriisissä USA:n rooli on ollut melko passiivinen.

Yhdysvallat ei toukokuuhun 2013 mennessä ole halunnut ottaa konfliktissa aktiivisempaa roolia kahdesta syystä. USA pelkää, että mikäli se ottaa aktiivisen otteen, on vaarana, että kriisi leviää Iraniin, Libanoniin sekä Lähi-idän muille alueille. Afganistanin ja Irakin sodat olivat raskaita ja kalliita Yhdysvalloille. Irak eikä Afganistan ole vielä kukaan stabilisoituneet. Afganistanissa Talibanit ovat vahvistaneet asemaansa entisestään, ja Irak on sisällissodan ja hajoamisen partaalla. Koska Yhdysvallat ei ole onnistunut saavuttamaan tavoitteitaan Afganistanissa ja Irakissa, se ei siksi ole valmis aktiivisesti puuttumaan Syyrian kriisiin.

Toinen syy Yhdysvaltojen ja sen länsiliittolaisten passiivisuuteen Syyrian konfliktissa on se, että Syyrian kapinallisten tavoitteet ovat hajanaiset. Lännessä pelätään, että al-Assadin jälkeen islamilaiset ryhmät hallitsisivat Syyriaa, eivätkä he hyväksyisi Israelin olemassaoloa. Pelkona on myös se, että Syyriaan syntyy Iranin kaltainen fundamentaalinen islamilainen tasavalta, joka ei hyväksyisi demokraattisia normeja.

Huhtikuussa 2013 Yhdysvallat kuitenkin lisäsi tukeaan Syyrian oppositiolle. Yhdysvaltain ulkoministeri John Kerry lupasi,⁷⁸

että Yhdysvallat kaksinkertaistaa oppositiolle osoittamansa taloudellisen tuen. Lisärahaa luvattiin 123 miljoonaa dollaria. Alun perin Kerry korosti, että tuki ei ole tarkoitettu aseelliseen toimintaan vaan lääkintätarpeisiin ja ruokaan. Kuitenkin jo toukokuussa Valkoisessa Talossa alettiin pohtia, pitäisikö USA:n sittenkin aseistaa kapinallisia. 3.5.2013 pidetyssä lehdistötilaisuudessa Obama kommentoi, että Yhdysvallat ei ole ”sulkenut mitään vaihtoehtoja pois Syyrian suhteen”, joskin hän korosti, ettei sotajoukkoja olla lähettämässä Syyriaan.⁷⁹

Ainakin nimellisesti USA on myös ottanut tiukemman linjan kemiallisten aseiden käyttöön liittyen. Maa on linjannut, että jos al-Assad käyttää kemiallisia aseita, USA puuttuu tilanteeseen sotilaallisesti.⁸⁰ Tilanne on hieman kiusallinen, sillä hiljattain on esitetty, että sekä oppositio että hallituksen joukot olisivat käyttäneet pieniä määriä kemiallisia aseita toisiaan vastaan. Yhdysvaltain puolustusministeri Chuck Hagel onkin myöntänyt Syyrian hallituksen käyttäneen pieniä määriä kemiallisia aseita.⁸¹ Oppositio on vaatinut Yhdysvalloilta lupauksen täyttämistä ja puuttumista sotilaallisesti tilanteeseen, mutta toistaiseksi USA on kieltäytynyt vedoten puutteellisiin tietoihin kemiallisten aseiden mahdollisesta käytöstä.⁸²

⁷⁹ Klein Kent, “Obama: No Scenario for US Troops in Syria”, Voice of America, 03.05.2013, [http://www.voanews.com/content/obama-no-scenario-for-us-troops-in-syria/1654435.html].

⁸⁰ YLE Uutiset, ”Syyrian oppositio vaatii länsimailta toimia - taustalla ”punaisen viivan” ylitys”, 26.4.2013, [http://yle.fi/uutiset/syyrian_oppositio_vaatii_lansimailta_toimia_-_taustalla_punaisen_viivan_ylitys/6607722].

⁸¹ Weaver Matthew, Owen Paul and McCarthy Tom, “Syria crisis: White House seeks 'facts' on chemical weapons finding - as it happened”, The Guardian, 26.04.2013, [http://www.guardian.co.uk/world/middle-east-live/2013/apr/26/syria-chemical-weapons-red-line-live].

⁸² FOX NEWS, “Syrian opposition urges US to act on 'red line' in chemical weapons issue”, 25.04.2013, [http://www.foxnews.com/world/2013/04/25/syrian-opposition-urges-us-to-act-on-red-line-in-chemical-weapons-issue/].

⁷⁷ Spencer Richard, ”US and Europe in 'major airlift of arms to Syrian rebels through Zagreb’”, The Telegraph, 08.03.2013, [http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/9918785/US-and-Europe-in-major-airlift-of-arms-to-Syrian-rebels-through-Zagreb.html].

⁷⁸ Länsi-Savo “Syyrian oppositiolle lupailtiin aseita ja rahaa”, 21.04.2013, [http://www.lansi-savo.fi/uutiset/ulkomaat/syyrian-oppositiolle-lupailtiin-aseita-ja-rahaa-53842].

6.3 Iran tukee shiiamuslimeja, Syyriassakin

Shiiamaailman johtaja Iran tukee aina shiioja Lähi-idän konflikteissa, olivatpa he sitten hallituksessa tai oppositiossa. Maa tukee shiiamuslimeja Irakissa, Libanonissa, Saudi-Arabiassa, Sudanissa, Syyriassa sekä Bahrainissa ja vastustaa sunnimuslimien kansanousuja Iranissa, Irakissa sekä Syyriassa.

Iranin kaksinaismoraalisuutta kuvastaa esimerkiksi sen erilainen suhtautuminen Bahrainin ja Syyrian kansannousuihin. Bahrainissa Iran tukee shiiamuslimeja, jotka ovat hallitsijaa vastaan. Hallitsija itse on sunni. Syyriassa puolestaan Iran tukee nykyistä hallitsijaa, alaviittia Bashar al-Assadia oppositiota vastaan, koska oppositio koostuu suurelta osin sunnimuslimeilta. Tämä selkeästi osoittaa, että Iran kantaa tukensa vain shiiamuslimeille.

Syyrian sisällissodan alkamisesta asti Iran on ollut Bashar al-Assadin vahvin tukija. Myös esimerkiksi Iranin Islamilaisen vallankumouskaartin komentaja Mohammad Ali Jafari on ilmoittanut, että Iran tukee al-Assadia taloudellisesti, poliittisesti ja diplomaattisesti. Jafari myös korosti, että Iranin erikoisjoukkue eli Qudsin armeija on ollut Syyriassa jo pitkään. Hänen mukaansa kuitenkin Qudsin armeijan tehtävä on vain neuvojen antaminen Syyrian viranomaisille. Iranin viranomaiset itse väittävät, että Bashar al-Assadia tukee syyrialaisen enemmistö.⁸³

Jos kansainvälinen yhteisö hyökkää Syyriaan, Iran on ilmoittanut tulkitsevansa sen hyökkäykseksi itseään vastaan. Tätä ovat korostaneet mm. Iranin kansainvälisten asioiden ylin neuvonantaja Ali Akbar Velayati⁸⁴

ja Iranin strategian laitoksen tutkija Saqfi Amiri.⁸⁵ Iranin Islamilaisen vallankumouskaartin komentaja Jafari puolestaan painotti, että hyökkäyksen tapahtuessa Iran puolustaa Syyriaa kaikilla voimillaan.⁸⁶

Syyria on ollut pitkään Iranin strateginen liittolainen. Iranin ja Syyrian tiivistyneet suhteet alkoivat jo vuonna 1979 Iranin vallankumouksen seurauksena.⁸⁷ Iranin - Irakin-sodassa⁸⁸ Syyria oli ainut arabivaltio, joka tuki Irania Irakia vastaan.

Vuime aikoina myös taloudellinen kumppanuus maiden välillä on vahvistunut. Kuten tiedetään, Iraniin kohdistuu joukko kansainvälisiä pakotteita. Niiden seurauksena Iran yrittää miettiä uusia keinoja, joilla se saa käytyä kansainvälistä kauppaa pakotteista huolimatta. Nyt Iran käyttää Syyriaa väylänä kaupantekoon. Helmikuussa 2013 Iran, Irak ja Syyria allekirjoittivat sopimuksen, jonka mukaan vuonna 2015 valmistuisi kaasuputki, josta Iranin luonnonkaasu saataisiin kuljetettua Irakin kautta Syyriaan ja Syyriasta Euroopan markkinoille.⁸⁹

/detail/2013/01/26/285606/attacking-syria-is-attacking-iran-velayati/].

⁸⁵ Saqfi Ameri Naser, "Iran and Syrian relations," Center for Strategic Center, 13.02.2013, [http://www.csr.ir/departments.aspx?lng=fa&abtid=07&&depid=44&semid=2462].

⁸⁶ Fars News Agency, "IRGC Blasts Fabrication of Commander's Remarks on Syria," 19.09.2012, [http://english.farsnews.com/newstext.php?nn=9106241164].

⁸⁷ Lisätietoja Iranin vallankumouksesta ja hallitusmuodosta: Mutalib Hussin & Hashmi Taju l-Islam (1994), "Islam Muslims and the Modern Satate", London: MACMILAN PRESS LTD, , s. 197.

⁸⁸ Irak ja Iranin välit meni poikki 1960-luvulla baathpuolueen noususta valtaan Irakissa. Iran ja Irakilla on rajakiista Shatt al-Arabin vesiväylän omistuksesta. Vuonna 1980 Irakin entinen Presidentti Saddam Hussein aloitti sodan Irania vastaan. Iranin ja Irakin sota kesti kahdeksan vuotta ja vaati yli puoli miljoona uhria. Rajae, Farhang, ed. (1993). The Iran-Iraq War: The Politics of Aggression. Gainesville: University Press of Florida. ISBN 978-0813011776.

⁸⁹ Al Arabia News, "Iraq green lights gas pipeline deal with Iran, Syria", 20.02.2013,

⁸³ The Jerusalem Post, "Iran: Majority of Syrians still support Assad", 02.06.2012, [http://www.jpost.com/Middle-East/Iran-Majority-of-Syrians-still-support-Assad].

⁸⁴ Press TV, "Attack on Syria, strike against Iran, allies: Velayati", 26.01.2013, [http://www.presstv.ir

Iranin välit Syyrian opposition kanssa ovat molemminpuolisen kireät. Syyrian opposition mukaan Iran kouluttaa ja aseistaa al-Assadille kuuluvaa Vapaan Syyrian armeijaa. Oppositionille kuuluva Syyrian Vapaa armeija sieppasi vuoden 2012 elokuussa 48 iranilaista. Syyrian opposition puheenjohtaja väitti, että panttivankien joukossa on Islamilaisen vallankumouskaartin sotilaita, jotka tukevat al-Assadia Syyrian kansalaisia vastaan. Iran puolestaan vakuutti, että kyseessä on tavallisia pyhiinvaeltajia. Iranilaiset panttivangit pääsivät vapaaksi osana vankienvaihtoa, jossa Syyrian hallinto vapautti 2 130 vankia.⁹⁰

Iran mieltää Syyrian strategiseksi jatkeeseen ja on mm. siksi on niin kiinnostunut maan kohtalosta. Koska Iran, Syyria, Hizbollah, Hamas ja Islamilainen Jihad ovat liittolaisia, Iranin hallitsijat ovat sitä mieltä, että Iranin strategiset rajat ulottuvat Välimeren rannalle saakka. Barack Obaman turvallisuusneuvonantaja Thomas Donilon sanoi, että Syyria on strateginen silta Iranille. Jos Iran menettää Syyrian, Iranin vaikutusvalta alueella murenee. Donilon myös lisäsi, että jos valta vaihtuu Syyriassa, Iran ei enää pysty sen jälkeen uhkailemaan inhoamaansa Israelia.⁹¹

Kaikkiaan Iranin rooli konfliktissa on ollut todella tärkeä. Jos Irania ei olisi, ei al-Assad olisi saanut riittävästi tukea ja konflikti olisi mitä todennäköisimmin jo ratkennut opposition voittoon.

6.4 Venäjän ja Kiinan Syyria-suhteet

Venäjän ja Syyrian lämpimät suhteet juontuvat pitkälle. Jo Neuvostoliiton aikana Syyria oli Venäjän tärkeä liittolainen Lähi-idässä.

Syyrian sisällissodassa Venäjä tukee Syyrian presidentti Bashar al-Assadia opposition vastaan. Venäjä tietää, että jos se menettää Syyrian liittolaisuuden vallanvaihdon myötä, menettää se samalla myös Iranin liittolaisuuden. Tämän takia Venäjä puolustaa kaikin voimin Bashar al-Assadin hallintoa. Suhteet ovat molemminpuoliset. Venäjän ja Georgian välisessä sodassa Syyria oli ainoa arabimaa, joka tuki Venäjää.⁹²

Syyria on Venäjän suurin aseiden ostaja ja suurin osa Syyrian armeijan aseista on valmistettu Venäjällä. Vuonna 2011 asekauppa Venäjän ja Syyrian välillä oli yli miljardi euroa.⁹³

Kiina ja Venäjä ovat molemmat Iranin tärkeitä kauppakumppaneita. Iranin opposition aktivistien mukaan Syyria ja Hizbollah tilaavat aseita Venäjältä ja Kiinasta, ja Iran maksaa aseet omille liittolaisilleen.⁹⁴ Monien iranilaisten mielestä tämä on yksi syy Iranin taloudellisen tilan romahtamiseen.

Venäjällä on Syyriassa suuri sotilastukikohta. Venäjän laivaston huoltotukikohta sijaitsee Syyrian satamakaupunki Tartuksessa. Monet tutkijat pitävät Tartus-sataman tukikohtaa tärkeänä syynä sille, että Venäjä on tukenut al-Assadia. Itse katson joidenkin muiden tutkijoiden tavoin, että vaikka Tartus on strategisesti tärkeä tukikohta Venäjälle, se ei kuitenkaan ole syy Venäjän al-

[<http://www.alarabiya.net/articles/2013/02/20/267257.html>].

⁹⁰ CBCNEWS, ”Syrian opposition forces free 48 Iranians in prisoner swap,” 09.01.2013, [<http://www.cbc.ca/news/world/story/2013/01/09/syria-iran-prisoner-swap.html>].

⁹¹ Saqfi Ameri Naser, ”Iran and Syrian relations,” Center for Strategic Center, 13.02.2013, [<http://www.csr.ir/departments.aspx?lng=fa&abtId=07&&depId=44&semId=2462>].

⁹² Weitz Richard, ”Syria's Assad Sees Georgia War as Opening Moscow Options”, World Politics Review, 03.09.2008, [<http://www.worldpoliticsreview.com/articles/2618/syrias-assad-sees-georgia-war-as-opening-moscow-options>].

⁹³ Grove Thomas and Solomon Erika, ”Russia boosts arms sales to Syria despite world pressure,” Reuters, 14.02.2012.

⁹⁴ Ahmadi H. , ”Nuce-TV,” 09.02.2013, [<http://nucetv.com/channel/view/aktuel-sorani-30>].

Assadin hallinnolle osoittamalle tuelle.⁹⁵ Strateginen liittolaisuus ja mittava asekauppa lienevät painavampia syitä.⁹⁶

Strategisen liittolaisuuden lisäksi Venäjä myös vastustaa ulkovaltojen sotkeutumisesta Syyrian tilanteeseen. Venäjän viranomaiset ovatkin ilmoittaneet, ettei maa voi hyväksyä ulkovaltojen puuttumista Syyrian sisäisiin asioihin. Tästä kielii mm. se, että joulukuussa 2012 Putinin vieraillessa Turkissa Putin sanoi Turkin pääministeri Erdoğanille, että kaikki mahdollinen on tehtävä, jottei Irakin tai Libyan skenaarioruutu toistuisi Syyriassa. Maaliskuussa 2011 Libyan sodan aikana Putin totesi, että liittouman toiminta Libyassa muistuttaa lännen keskiaikaisia ristiretkiä.

Kiina on myös Venäjän tavoin Syyrian merkittävä kauppakumppani. Myös Kiina on arvostellut ulkovaltoja yrityksistä puuttua Syyrian konfliktiin.⁹⁷

Helmikuussa 2012 järjestetty YK:n turvallisuusneuvoston äänestys Syyriapäätöslauselmasta, jonka tarkoitus oli vaatia välitöntä loppua Syyrian väkivaltaisuuksille, kaatui Venäjän ja Kiinan veto-oikeuden käyttöön. Kiinan ja Venäjän veto-päätös on tuomittu kansainvälisesti.⁹⁸

Miksi Kiina ja Venäjä vetosivat YK:n turvallisuusneuvoston Syyriapäätöslausel-man?

Venäjän ja Kiinan politiikan arvostelijat uskovat, että kyseiset maat eivät halua ulkoval-

tojen puuttuvan heidän sisäisiin asioihinsa.⁹⁹ Venäjä ei katso hyvällä arabialueen vallanvaihdoksia ja sisäistä myllerrystä. Tämä johtuu siitä, että Venäjä pitää mahdollisena kansannousujen leviämistä Pohjois-Kaukasian muslimialueelle, joka on maantieteellisesti lähellä Irania. Samasta syystä myös Kiina välittää puuttumasta muiden maiden sisäisiin asioihin. Kiina pelkää, että länsimaat puuttuvan Tiibetin ja Xinjiangin ongelmiin.¹⁰⁰

6.5 Syyrian ja Turkin suhteet

Syyrian ja Turkin väliset suhteet ovat perinteisesti olleet ongelmalliset. Rajakiista, uskontokiistat, vesialueiden omistukset ja vedenjakokiista, Syyrian Neuvostoliiton liittolaisuus, Turkin NATO-jäsenyys ja kurdikysymys ovat esim. merkittäviä ongelmia, jotka ovat vaikuttaneet negatiivisesti Syyrian ja Turkin välisiin suhteisiin.

Adana-sopimus¹⁰¹ toi väliaikaisen ratkaisun yllä esiteltyihin kiistoihin, mutta Syyrian arabikevään jälkeen vuonna 2011 Turkki ryhtyi tukemaan Syyrian oppositiota Al-Assadin hallitusta vastaan. Tämän myötä suhteet kiristyivät jälleen siihen pisteeseen, missä ne olivat ennen vuoden 1998 Adana-sopimusta.

Adana-sopimuksessa keskeistä oli, että Syyria lopettaa Kurdistanin työväenpuolueen PKK:n¹⁰² tukemisen ja kurdiaktivistien

⁹⁵ Kandal B., BBC News, ”Venäjä-Syyria,” 14.02.2013.

⁹⁶ CNN TURK, ”Türkiye-Rusya arasında Suriye çatlağı,” 03.12.2012, [http://www.cnnturk.com/2012/guncel/12/03/turkiye.rusya.arasinda.suriye.catlagi/686997.0/index.html].

⁹⁷ BBC News, ”Syria unrest: West stirring civil war, says China paper,” 20.02.2012, [http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-17095882].

⁹⁸ Hashim Asad, ”Veto power at the UN Security Council,” Al-Jazeera, 05.02.2012.

⁹⁹ The Voice of Russia, ”Putin warns against meddling in Russia’s internal affairs”, 14.02.2013, [http://english.ruvr.ru/2013_02_14/Putin-warns-against-meddling-in-Russia-s-internal-affairs/].

¹⁰⁰ Ks. esim. ”The Xinjiang Conflict: Uyghur Identity, Language, Policy, and Political Discourse”, [http://www.eastwestcenter.org/fileadmin/stored/pdfs/PS015.pdf].

¹⁰¹ Adana Agreement 20.10.1998, Republic of Turkey, Ministry of Foreign Affairs ”Relations between Turkey–Syria”. Lisätietoja saa osoitteesta: [http://www.mfa.gov.tr/relations-between-turkey%E2%80%93syria.en.mfa].

¹⁰² Kurdistanin työväen puolue vaati Turkin kurdeille autonomia alueen. PKK:n ja Turkin välisessä sodassa yli 30 000 ihmistä on kuollut ja

suojelun. Siinä myös soviteltiin rajakiistat, sovittiin vapaakauppa-alueesta ja viisumivapaudesta ja sovittiin, että Turkki ja Syyria eivät puutu toistensa sisäisiin asioihin. Sopimuksen myötä Syyria rajoitti PKK:n toimintaa koko maassa ja palautti kymmeniä kurdiaktivisteja Turkille.¹⁰³

Tässä luvussa esittelen hieman laajemmin Syyrian ja Turkin suhteita ja siinä ilmenneitä kiistoja, sillä Turkin rooli on ollut todella suuri koko kriisin aikana. Ilman Turkin liittolaisuutta oppositiolla ei esimerkiksi olisi ollut ollenkaan tukikohtaa toiminnalleen.

Turkin ja Syyrian rajakiista

Yksi ongelma, joka on huonontanut Syyrian ja Turkin välisiä suhteita, on rajakiista. Turkin ja Syyrian rajakiista on peräisin siltä ajalta kun Syyria oli Ranskan mandaatin alainen. Vuonna 1938 järjestettiin kansanäänestys Hatay-alueen¹⁰⁴ omistuksesta Turkin ja Ranskan välillä. Kansanäänestyksen seurauksena Hatay-alue liitettiin Turkkiin. Vuonna 1946 Syyria kuitenkin itsenäistyi, ja siitä asti syyrialaisien muistissa on kaiverrellut Hatay-alueen menettäminen Turkille.¹⁰⁵

satojatuhansia paennut taistelua itäisen Turkin kurdialueilta muualle Turkkiin. Watson Ivan & Comert Yesim, ” Report says Turkey's Kurdish conflict has turned more violent,” CNN 18.09.2012, [http://edition.cnn.com/2012/09/18/world/europe/turkey-war-within].

¹⁰³ Cagaptay Soner and Evans Tyler, “The End of Pax Adana”, The Washington Institute, 25.08.2012, [http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-end-of-pax-adana].

¹⁰⁴ Hatay oli Ranskan alainen itsehallintoalue. Hatay-alueen historiallinen nimi oli Sanjak of Alexandretta. Ks. esim. French Mandate of Syria and Libanon, [http://www.saylor.org/site/wp-content/uploads/2011/06/French-Mandate-of-Syria-and-Lebanon.pdf].

¹⁰⁵ Tutkija Ahmad al-Amin Syyria-TV haastattelussa 20.11.2012.

Vedenjakelu

On mahdollista, että tulevaisuudessa syttyy sota valtioiden välillä jaetuista vesilähteistä. Veteen liittyvät konfliktit syntyvät erityisesti alueilla, joilla monet maat käyttävät samoja vesilähteitä, kuten Pohjois-Afrikassa, Lähi-idässä ja Kaukasuksella.

Vesisota on senkin vuoksi hyvin mahdollinen, että Lähi-idän maiden välillä ei ole solmittu minkäänlaisia vedenkäyttöä koskevia sopimuksia. Turkki on rakentanut GAP¹⁰⁶ -nimellä kulkevan jättipadon Eufraat¹⁰⁷ ja Tigris¹⁰⁸ jokien varrelle.¹⁰⁹ GAP-padon rakentaminen on aiheuttanut kuivuutta Syyriassa ja Irakissa. Suuri osa Syyrian alueista on harvinaisen pitkän ja piinaavan kuivuuden kynsissä, ja monet maan suurkaupungeista kuuluvat ongelma-alueeseen. Vesilähteiden jakelu on synnyttänyt useita kertoja riitaa Turkin ja Syyrian välillä.¹¹⁰ Vesikiista on aiheuttanut sen, että Syyrian ja Turkin väliset suhteet ovat kiristyneet entisestään.¹¹¹

¹⁰⁶ Ks. esim. Southeastern Anatolia Project [http://www.gap.gov.tr/english].

¹⁰⁷ Eufraat-joki virtaa Turkin alueelta Syyrian ja Irakin kautta Persialahteen.

¹⁰⁸ Tigris-joki virtaa Turkin alueelta Irakin kautta Persialahteen.

¹⁰⁹ Ks. esim. Luomi Mari, “Managing blue gold, New perspectives on water security in the Middle East”, The Finnish Institute of International Affairs, FIIA report 2010.

¹¹⁰ Mitchell Christopher, ”Thirsting for war”, BBC News, 05.10.2000, [http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/correspondent/958132.stm].

¹¹¹ Ayboga Ercan, ” Turkey's GAP and its Impact in the Region”, Kurdish Herald 05.09.2009, [http://www.kurdishherald.com/issue/005/article03.php]. McDowall David, “A Modern History of the Kurds,” 1996, I.B: Tauris & Co Ltd 1996 New York.

Kurdikysymys Syyrian ja Turkin välisissä suhteissa

Syyrian tuki Kurdistanin työväenpuolueelle (PKK), joka taistelee Turkia vastaan, on ollut kaikkein suurin ongelmatekijä Syyrian ja Turkin välillä. PKK vaatii kurdeille autonomista asemaa Turkissa.¹¹² Syyria on ollut PKK:n tukikohta vuosina 1984–1998. Syyrian ja Turkin välinen raja on noin 822 km pitkä ja asukkaat rajaseudun molemmin puolin ovat suurelta osin kurdeja. Vuonna 1998 Syyrian ja Turkin väliset suhteet olivat erityisesti kireät ja maat olivat sodan partaalla. Vuonna 1998 Turkki uhkaili Syyriaa, että ellei maa lopettaa tukeensa PKK:lle, Turkin armeija on valmis hyökkäämään Syyriaan.¹¹³ Turkin uhkailun seurauksena Syyria karkotti PKK:n johtaja Abdullah Öcalanin¹¹⁴ maasta ja lopetti tukensa PKK:lle.¹¹⁵ Turkin ja Syyrian välit ovat sittemmin normalisoituneet ja maat allekirjoittivat vuonna 1998 historiallisen Adana-sopimuksen sen jälkeen kun Syyria karkotti PKK:n johtajan maasta ja lakautti tukensa PKK:lle.

Kultainen aikakausi Syyrian ja Turkin välillä (2002–2011)

Turkin ja Syyrian väliset suhteet lämpenivät, kun Turkin nykyisen pääministerin Recep Tayyip Erdoganin johtama oikeus- ja kehityspuolue AKP astui valtaan. Kun AKP tuli

valtaan 2002, Turkin talous oli romahduksen partaalla ja suhteet naapurimaihin olivat huonossa kunnossa. AKP paransi poliittisia ja kauppasuhteita naapurimaiden ja erityisesti Syyrian kanssa. AKP otti myös ulkopoliitikassa uutta suuntaa ja noudatti Turkin nykyisen ulkoministerin Ahmet Davutoglu lanseeraamaa “zero problems with the neighbours”¹¹⁶ -periaatetta. Sen seurauksena Turkin talous koheni. Syyrian ja Turkin hyvät välit AKP:n hallituskausien alla vuosina 2002–2011 oli kultainen kausi maiden välisessä historiassa.

Turkin ja Syyrian kriittinen vaihe 2011 alkaen

Arabikevät toi mukaan rakenteellisia muutoksia Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän maihin sekä Turkin ja Syyrian välisille suhteille. Turkin ja Syyrian väliset suhteet huonontuivat Syyrian sisällissodan alkamisesta lähtien vuonna 2011. Alussa Turkin viranomaiset vaativat Bashar al-Assadia luopumaan sota-toimista ja aloittamaan poliittiset uudistukset Syyriassa. Turkin uudistusvaatimukset eivät toteutuneet. Päivä päivältä al-Assadin hallinnon ja opposition yhteenotot kiihtyivät. Turkki ryhtyi aktiivisesti tukemaan kaikin voimin Syyrian oppositiota al-Assadia vastaan.

6.5.1 Turkin tuki Syyrian oppositiolle

Turkki väittää, että se tukee oppositioita diktaattoreja vastaan humaaneista syistä. Turkilla on kuitenkin omia vahvoja intressejä opposition tukemiseen. Seuraavaksi esitelen neljä syytä, jotka ajavat Turkin tukemaan Syyrian oppositiota. Nämä neljä syytä ovat kurdien itsehallintoalueen muodostamisen estäminen, sunnisointi, neo-ottomanismi ja talousintressit.

¹¹² McDowall David, “A Modern History of the Kurds,” 1996, I.B: Tauris & Co Ltd 1996 New York.

¹¹³ Cagaptay Soner, “Syria and Turkey: The PKK Dimension,” The Washington Institute 05.04.2012, [http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/syria-and-turkey-the-pkk-dimension].

¹¹⁴ Ks. esim. International Crisis Group, ”Turkey: The PKK and a kurdish settlement” 11.09.2012, [http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/turkey-cyprus/turkey/219-turkey-the-pkk-and-a-kurdish-settlement.pdf].

¹¹⁵ Zaman Anbarin, “Turkey Celebrates Capture of Öcalan” The Washington Post 8.02.1992. PKK:n Johtaja Abdullah Öcalan on ollut vangittuna Turkin vankilassa vuodesta 1999 lähtien.

¹¹⁶ Ministry for Foreign Affairs of Turkey, “Policy of Zero Problems with our Neighbors”, 24.02.2013, [http://www.mfa.gov.tr/policy-of-zero-problems-with-our-neighbors.en.mfa].

A) *Turkki haluaa estää kurdien itsehallintoalueen perustamisen Syyriassa*

Vuonna 2003 Irakin sodan aikana Yhdysvaltain ja Britannian liittouma pyysi Turkin armeijaa mukaan Irakin diktaattorin vastaiseen sotaan. Turkki kieltäytyi osallistumasta.¹¹⁷

Yhdysvaltain ja Britannian johtama liittouma syrjäytti Irakin entisen presidentin Saddam Husseinin hallinnon vuonna 2003. Koska Turkki kieltäytyi osallistumasta sotaan, ei Yhdysvaltain ja Britannian johtama liittouma antanut minkäänlaista roolia Turkille Irakin jälle rakentamisen ja vallanjakamisen aikana. Turkki ei halua, että Irakin skenaario toistuu Syyriassa, joten sen takia Turkki haluaa ottaa aktiivista roolia Syyrian tulevassa vallanvaihdossa. Se haluaa päästä vaikuttamaan vallanjakoon ja osallistumaan jälle rakentamiseen.

Monet poliittiset asiantuntijat uskovat, että Turkki vieläkin katuu sitä, ettei osallistunut Irakin sotaan vuonna 2003. Jos Turkilla olisi ollut aktiivisempi rooli Irakin sodassa, Irakin Kurdialueen federaatio ei olisi syntynyt.¹¹⁸

Yleisesti katsotaan,¹¹⁹ että Turkki yrittää kaikin keinoin estää Syyrian kurdien itsehallinnon perustamispyrkimyksiä ja tämän takia tukee Syyrian oppositiota. Myös Tur-

kin pääministeri Recep Tayyip Erdogan on suoraan todennut haastattelussa, ettei Turkki halua nähdä kurdien itsehallintoaluetta syntyvän Syyrian pohjoisosiin.¹²⁰

Turkin viranomaiset ovat huolissaan siitä, että jos Syyrian kurdit saavat virallisen itsehallintotatuksen, he tukevat Turkin kurdeja ja erityisesti PKK:n taistelijoita Turkkia vastaan.¹²¹ Turkki syyttää Syyrian kurdeja siitä, että kurdipuolueet ja erityisesti Demokraattinen unionipuolue (PYD) tekevät yhteistyötä Syyrian hallituksen ja PKK:n kanssa Turkkia vastaan.¹²² PYD:n johtaja Salih Muslim kiistää Turkin syytökset. Muslim sanoi haastattelussa Asharq-Alawsat:in kanssa, että PYD on Syyrian kurdien perustama puolue, joka taistelee kurdien oikeuksien puolesta Syyriassa, ei Turkissa. Lisäksi hän korosti, että Syyrian kurdit haluavat tehdä hyvää yhteistyötä Syyrian opposition ja Turkin kanssa.¹²³

Tästä huolimatta maaliskuussa 2013 Turkki ja kurdipuolue PKK aloittivat neuvottelut, jotta yli 30 vuotta kestänyt kurdien ja Turkin välinen sota saataisiin rauhanomaisesti loppumaan.¹²⁴ Jos neuvottelut

¹¹⁷ Cagaptay Soner & Parris Mark, "Turkey after the Iraq War: Still a U.S. Ally?", The Washington Institute, 2003 Weinberg Founders Conference, [http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/turkey-after-the-iraq-war-still-a-u.s.-ally].

¹¹⁸ Shamzini Remzi, "Kurdistan and Turkey", Erbil 2001.

¹¹⁹ Ks. esim. tutkijat Kamran Mantik ja Zuhat Kobani. Poliittinen asiantuntija ja yliopiston professori Kameran Mantik antoi asiasta haastattelun Nuce-TV:lle 18.04.2012. Tutkija Kobani puolestaan sanoi Newroz-TV haastattelussa 14.11.2012, ettei Turkki halua nähdä kurdivaltiota naapurinaan. Hän lainasi Turkin viranomaisia, jotka olisivat sanoneet että he "vastustavat kurdivaltion syntymistä vaikka se syntyi Afrikassa tai avaruudessakin", [https://www.youtube.com/watch?v=oL7bpXrKiqw].

¹²⁰ Bilivi Abdulhamit, "Turkey says won't allow separate entity in northern Syria", Today's Zaman, 25.02.2013, [http://www.todayszaman.com/news-308061-turkey-says-wont-allow-separate-entity-in-northern-syria.html, & Voice of America [http://www.dengiamerika.com/content/article/1610454.html].

¹²¹ Parkinson Joe & AlBayrak Ayla, "Ankara Alarmed by Syrian Kurds' Autonomy", The Wall Street Journal, 02.08.2012, [http://online.wsj.com/article/SB10000872396390443687504577563183350590066.html].

¹²² Sağlam Serkan, "Muhafif Kürtler, PKK'nın Suriye kolu PYD'yle çatışıyor", Zaman News, 15.11.2012.

¹²³ Sherzar Shekhani, "Interview: DUP leader Salih Muslim Muhammad", Asharq-Alawsat 08.01.2013, [http://www.asharq-e.com/news.asp?section=3&id=32478].

¹²⁴ Jones Dorian, "Turkey-PKK Peace Deal Gains Momentum With Regional Implications", Voice of America, 01.04.2013, [http://www.voanews.com/content/turkey-pkk-peace-deal-gains-momentum-with-regional-implications/1632720.html].

onnistuvat ja sota loppuu, Turkki vahvistuu, sillä se saisi sekä itselleen lisää vaikutusvaltaa Lähi-idässä että kurdit mukaan taisteluun al-Assadia vastaan.

Huomion arvoista se, että huhtikuussa 2013 Syyrian kurdeilla on oma itsehallinto-alueensa.

B) Turkin alaviittien vastainen politiikka ja sunnisointiprosessi

Turkin 79 miljoonaisesta väestöstä arviolta 17–20 miljoonaa on alaviitteja. Etnisesti Turkin alaviitteihin kuuluu sekä turkkeja, kurdeja että arabeja. Suurin arabi-alaviitti keskittymä Turkissa sijaitsee Hatay-maakunnassa Syyrian rajalla. Presidentti Bashar al-Asadin juurien sanotaan olevan juuri Hatayn maakunnassa, ja hänellä on alueella vahva kannatus.¹²⁵

Turkin politiikan arvostelijat uskovat alaviittien olevan huonossa asemassa Turkissa ja Turkin valtion suhtautuvan heihin diskriminoiden.¹²⁶ Alaviitit hallitsevat Syyri-

¹²⁵ Jiyar Gol, ”Turkin Alaviitit”, BBC-persia, 10.02.2013, [http://www.bbc.co.uk/persian/world/2013/02/130210_145_jg_alavite_turks.shtml].

¹²⁶ Turkin 79 miljoonaisesta väestöstä arviolta 60 miljoonaa on sunnimuslimeja. Turkkiä hallitseva islamilainen Oikeus- ja kehityspuolue (AKP) on konservatiivinen ja edustaa maan enemmistöä, sunnimuslimeja. Turkin perustuslain mukaan uskontoa ei saa harjoittaa valtiontoiminnassa ja politiikassa. Siitä lähtien kun AKP-puolue nousi valtaan vuonna 2002, sunnimuslimien ideologiat heijastuvat vahvasti politiikassa ja arjessa. Turkin alaviitit eivät ole tyytyväisiä AKP:n harjoittamaan sunnisointipolitiikkaan. Alaviitit katsovat, että Turkin uskonnollisten asioiden osasto ei hyväksy alaviitteja ja muita uskonnollisia vähemmistöjä. Kansalaisaktivisti Hatice Kosen mielestä Turkissa alaviitteja vainotaan ja heidät pakotetaan vaihtamaan uskontoaan. Esimerkiksi Turkin kouluissa saa opiskella vain sunni-islamiin liittyviä aineita. Jones Dorian, ”Sunni-Alevis Relationship Remains Contentious in Turkey”, Voice of America 18.05.2013, [http://www.voanews.com/content/sunni-alevis-relationship-remains-contentious-in-turkey-94266694/169974.html]. Lisätietoja Turkin uskonnollisten asioiden osastosta saa alla oleva linkistä: Presidency of Religious Affairs (Turkiksi:

aa. Tämä olisi Turkille yksi syy lisää tukea Syyrian sunnioppositiota alaviittihallitsijaa vastaan. Turkin nykyisen hallituksen suurin puolue AKP tukee jatkuvasti sunnimuslimipuolueita Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa.¹²⁷

Turkkiä hallitseva Oikeus- ja kehityspuolue (AKP) väittää, ettei se ole uskonnollinen puolue.¹²⁸ On kuitenkin yleisesti tiedossa, että puolue ajaa aktiivisesti sunnimuslimien asiaa. Puolue on tukenut oman puolueen sisarpuolueita eli Muslimiveljeskunnan puolueita (jotka ovat kaikki sunnipuolueita)¹²⁹ kaikissa arabimaissa. Lisäksi AKP toivoo, että Turkki voisi nousta sunnimaailman johtajaksi ja mallimaaksi samalla tapaa kuin mitä Iran tällä hetkellä on shiiamaailmalle.¹³⁰ AKP:n intressinä olisi tässä valossa Syyrian hallituksen kaatuminen. Jos Syyrian nykyinen hallitsija, joka on shiiojen liittolainen, kaatuu, murenisi koko Lähi-idän shiiarintama ja sunni-ideologia pääsisi vahvistumaan. Tämä olisi AKP-puolueen ajaman strategian mukaista.

C) Neo-Ottomanismi

Turkin johtama Ottomaanien imperiumi haajosi ensimmäisen maailmansodan seurauksena. Ottomaani-imperiumi kattoi aikanaan

Diyanet İşleri Başkanlığı), [http://www.diyenet.gov.tr/turkish/dy/Default.aspx].

¹²⁷ Idiz Samih, ”The 'Sunnification' Of Turkish Foreign Policy”, Almonitor, 03.02.2013, [http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/03/akp-sunni-foreign-policy-turkey-sectarianism.html].

¹²⁸ Turkin Oikeus- ja kehityspuolue (AKP) väittää, että se ei ole islamilainen puolue. ks. esim. Taşpınar Ömer, ”Turkey: The New Model?” Brookings April 2012, [http://www.brookings.edu/research/papers/2012/04/24-turkey-new-model-taspinar].

¹²⁹ G. Merley Steven, ”Turkey The global Muslim Brotherhood, and the Gaza flotilla”, 2011 Jerusalem Center for Public Affairs, [http://jcpa.org/text/Turkey_Muslim_Brotherhood.pdf].

¹³⁰ Casertano ”Stefano, Neo-Neo-Ottomanism”, The European 17.10.2012, [http://www.theeuropean-magazine.com/522-casertano-stefano/864-turkeys-dilemma].

suurimman osan Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan valtioista.

Nyt Turkin sanotaan haluavan synnyttää itselleen samankaltainen johtajuusasema, jossa se hallitsisi kaikkia sunni- ja arabialueita. Turkki on viimeaikoina sekaantunut esimerkiksi Irakin sisäpolitiikkaan, Israelin ja Palestiinan välisiin kiistoihin ja tarjonnut omaa hallitusmuotoaan mallina Tunisialle, Libyalle ja laajemminkin arabialueille. Tämän nojalla on syntynyt käsitys siitä, että Turkki haluaa synnyttää neo-ottomaanisen¹³¹ ”imperiumin”, jonka johtaja maa itse olisi.

D) Turkin talousintressit Bashar al-Assadin jälkeisessä Syyriassa

Talousintressit ovat myös tärkeä syy sille, miksi Turkki tukee Syyrian oppositiota.

Maailman talouskriisin keskellä vuonna 2012 Turkin talous kasvoi ennennäkemättömät 8,5 prosenttia.¹³² Turkki kuuluu maailman viiteentoista suurimpaan talousmahtiin. Monet talousasiantuntijat ovat sitä mieltä, että Turkin talous kasvoi erityisesti kun Turkin ja Israelin väliset suhteet viilenivät joulukuussa 2008. Tällöin Israelin erikoisjoukot hyökkäsivät Gazaan pyrkiessään Mavi-Marmara-nimiseen avustuslivaan ja tappoivat yhdeksän turkkilaista muslimiaktivistia.¹³³ Turkin ja Israelin suhteiden viilentymisen jälkeen Turkin suosio ja tiiviit suhteet islamilaisiin maihin lisääntyivät ja Turkin pääministeristä Erdoganista tuli islamilaisen maailman sankari. Tuolloin Turk-

¹³¹ Casertano Stefano, ”Neo-Neo-Ottomanism”, *The European* 17.10.2012, [http://www.theeuropean-magazine.com/522-casertano-stefano/864-turkeys-dilemma].

¹³² *The Economist* 07.04.2012, ”Turkey has one of the world’s zippiest economies, but it is too reliant on hot money”, [http://www.economist.com/node/21552216].

¹³³ Arbell Dan, ”The Beginning of a Turkish-Israeli Rapprochement?”, *BROOKINGS* 03.12.2012 [http://www.brookings.edu/blogs/up-front/posts/2012/12/03-turkey-israel-arbell].

ki solmi kymmeniä taloussopimuksia arabimaiden, erityisesti Saudi-Arabian, Syyrian ja Libyan kanssa.

Turkki tuki Libyan oppositiota ja nyt skenaario toistuu Syyrian opposition kanssa. Ennen arabikevään alkamista Turkilla oli tiiviit taloussuhteet Libyan diktaattorin Muammar Gaddafin kanssa. Arabikevään alun jälkeen tiedettiin, että Gaddafin hallitus kaatuisi pian. Silloin Turkki ryhtyi oitis tukemaan Libyan diktaattorin vastaista oppositiota. Monet talousasiantuntijat katsovatkin, että Turkki tukee Syyrian oppositiota, jotta se pystyisi takamaan omat talousintressinsä Syyrian tulevien hallitsijoiden kanssa.

Yllä kävin läpi neljä syytä, miksi Turkki tukee oppositiota Syyriassa. Al-Assadin hallitus ja sen suurin tukija Iran eivät tietenkään ole mielissään tästä tuesta. Turkki varautuukin mahdollisiin kostotoimenpiteisiin. Naton toimesta Turkkiin tuotiin helmikuussa 2013 Patriot-ohjuksia, jotta Turkki kykenisi paremmin puolustamaan omaa ilmatilaansa mahdollisen hyökkäyksen sattuessa.¹³⁴

6.6 Syyrian ja Irakin suhteet

Irakin ja Syyrian väliset suhteet ovat perinteisesti olleet huonot. Saddam Hussein ja nykyisen presidentin isä Hafiz al-Assad (hallitsi Syyriaa vuosina 1971–2000) olivat toistensa vihollisia.

Yhtäläisyyksiä näiden kahden diktaattorin välillä on kuitenkin paljon. Molemmat olivat arabeja ja johtivat Baath-puolueita. Saddam Hussein kuului Irakin sunnivähemmistöryhmään ja hän hallitsi maata, jossa shiiamuslimit ovat enemmistönä.¹³⁵ Vas-

¹³⁴ NATO, ”All NATO Patriot batteries in Turkey operational”, 16.02.2013, [http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_98494.htm].

¹³⁵ Noin 60-65 % Irakin väestöstä on shiiamuslimeja, 30 % sunneja ja 5 % kristittyjä ja ezdejä. Central Intelligence Agency, *The World Factbook* 18.03.2013, [https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/iz.html].

taavasti Hafiz al-Assad kuului Syyrian ala-
viittiin vähemmistöryhmään, ja hallitsi maa-
ta jossa sunnimuslimit ovat enemmistönä.
Molemmat diktaattorit nousivat valtaan val-
lankaappauksen kautta ja perustivat totalita-
ristiset hallitukset. Sekä Hussein että al-
Assad pyrkivät arabisoimaan Syyrian ja Ira-
kin etnisiä vähemmistöjä. Lisäksi molemmil-
la diktaattoreilla oli hyvät suhteet Moskovon
kanssa ja huonot suhteet lännen kanssa.

Yhtäläisyyksistä huolimatta Saddam
Hussein ja Hafiz al-Assad olivat kuitenkin
toistensa vihollisia. 1980-luvulla Hafiz al-
Assad tuki Husseinin vastaisia oppositio-
ryhmiä. Suurin osa Irakin oppositioryhmien
johtajista, kuten nykyinen Irakin pääministe-
ri Nouri al-Maliki ja presidentti Jalal Talaba-
ni, asuivat Syyriassa ja käyttivät Syyriaa tuki-
kohtana Saddam Husseinia vastaan.¹³⁶

Syyrialla on vaikutusvaltaa Irakin eri
sunniryhmittymiin. Vuonna 2003 Syyria vas-
tusti Yhdysvaltojen ja Britannian johtaman
liittouman hyökkäystä Irakiin. Saddam Hus-
seinin vallasta syöksemisen jälkeen vuonna
2003 Baath-puolue hajotettiin. Syyria on ol-
lut Irakin Baath-puolueen merkittävien
hahmojen ja kannattajien tukikohta siitä asi-
sti.¹³⁷ Vuodesta 2004 lähtien Irakin viran-
omaiset ovat useita kertoja syyttäneet Syyri-
aa terroristien tukemisesta. Arvioiden mu-
kaan vuoden 2007 aikana noin 75–80 pro-
senttia irakilaisia vastaan kohdistuneista it-
semurhaiskuista suunniteltiin Syyrias-
sa.¹³⁸

¹³⁶ The Jerusalem Post, "Iraqi president to make
landmark visit to Syria", 01.12.2007, [http://
www.jpost.com/MiddleEast//Article.aspx?id=4792
6].

¹³⁷ Beaumont Peter, "Saddam aide in exile heads list
of most wanted rebels", The Guardian, 17.10.2004,
[http://www.guardian.co.uk/world/2004/oct/17/I
raq].

¹³⁸ Dombey Daniel, "Influx of suicide bombers
'entering Iraq from Syria", Financial Times,
31.01.2007,
[http://www.ft.com/intl/cms/s/0/7f80109c-b0cf-
11db-8a62-0000779e2340.html#axzz2OGZT67jN].

Myös Iranilla on vaikutusvaltaa Irakisis-
sa, mikä heijastuu Irakin ja Syyrian välisiin
suhteisiin. Kaikki Irakin shiiapuolueet ovat
Iranin liittolaisia. Iranilla on myös hyvät
suhteet Pohjois-Irakin kurdipuolueiden
kanssa. Syyrialaisen kansanousun alkami-
sesta asti vuodesta 2011, Iran on pakottanut
Irakin hallitsijoita tukemaan Bashar al-
Assadin hallitusta kapinallisia vastaan.¹³⁹
Irakin viranomaiset ovat kritisoineet lännen,
Turkin ja Persianlahden maiden tuen anta-
mista Syyrian oppositioryhmille.

Vuonna 2010, Iranin painostuksen ala-
lla, Bashar al-Assadilla oli tärkeä rooli Nuri
al-Maliki uudelleenvalinnassa Irakin päämi-
nisteriksi toiselle kaudelleen.¹⁴⁰

Irak on tähän mennessä ollut al-
Assadin tukijamaa,¹⁴¹ mutta se kannustaa
Syyrian konfliktin rauhanomaista ratkaise-
mistä. Syyrian ja Irakin välinen raja on 605
km pitkä, ja asukkaat rajaseudun molemmin
puolin ovat sunniarabeja ja kurdeja. Irakissa
pelätään, että Syyrian konflikti leviää Irakiin
ja ruokkii sunnien ja shiiojen välisiä kiistoja,
minkä takia Irakissa toivotaan nimenomaan
rauhanomaisen ratkaisun löytyvän.

Irak ei kuitenkaan ole tuessaan al-
Assadia kohtaan täysin yhtenäinen, sillä
Pohjois-Irakin kurdifederaatio tukee Syyrian
oppositiota sekä Syyrian kurdeja itsehallin-
toalueen perustamisessa koillisessa Syyrias-
sa.¹⁴² Irakin vähemmistöryhmiin lukeutuvat

¹³⁹ Dodge Toby, 2012, "Iraq: from war to a new
authoritarianism", The International Institute for
Strategic Studies London 2012, p.193.

¹⁴⁰ S. Schmidt Michael & Ghazi Yasir, "Iraqi Leader
Backs Syria, With a Nudge From Iran", The New
York Times, 12.08.2011, [http://www.nytimes.
com/2011/08/13/world/middleeast/13iraq.html?_
r=0].

¹⁴¹ Warrick Joby, "Iraq, siding with Iran, sends
essential aid to Syria's Assad", The Washington
Post, 08.10.2011, [http://articles.washingtonpost.
com/2011-10-08/world/35278813_1_syria-s-assad-
assad-last-month-syrian-leader].

¹⁴² Gittleston Ben, "Syria's Kurds Look to Iraqi
Minority for Support", The New York Times,
31.01.2013, [http://www.nytimes.com/2013/01/
31/world/middleeast/31iht-m31-kurds.html].

sunnit puolestaan tukevat Syyrian kansallista rintamaa (SNC).¹⁴³

6.7 Libanonin, Israelin ja Syyrian väliset suhteet

Syyrian sisällissota on aiheuttanut epävakaaan ilmapiiriin myös Libanonissa.

Libanonin hallitus muodostuu kolmesta ryhmästä: shiioista, sunneista ja kristityistä. Maan sunnit tukevat Syyrian oppositiota, kun taas shiitit ja kristityt tukevat al-Assadia. Joitakin hajanaisia välikohtauksia on näiden ryhmien välillä ollut Libanonin ja Syyrian välisellä rajaseudulla, mutta konflikti ei ole sen kummempin nostanut päätään maassa – toistaiseksi. Pelkona on kuitenkin se, että jos Syyrian sisällissota jatkuu, sen seuraukset heijastuvat vakavasti myös Libanoniin. Jos Libanonin järjestelmä epävakautuu, voivat palon liekit kuumottaa Israelissa asti, mikäli Hizbollah Iranin houkuttelemana syventää nykyisiä konfliktejaan Israelin kanssa.

Myös Israel on sotkeutunut konfliktiin. Toukokuussa 2013 Israel teki useita ilmaiskuja sotilaskohteeseen Damaskoksen ulkopuolella ja ampui ohjuksia Syyrian armeijan tukikohtia vastaan.¹⁴⁴

Virallisesti hyökkäys selitettiin sillä, että Israel halusi tuhota terroristeille suunnatun ohjuskuljetuksen, joka oli matkalla Syyriasta Iraniin ja sieltä Libanonilaiselle ääriislamistiselle Hizbollah-järjestölle.¹⁴⁵ Jo ennen näitä iskuja Israel uhkasi puuttua Syyri-

¹⁴³ Sherlock Ruth, ”Syrian civil war spills into Iraq as 42 Assad troops killed in ambush”, The Telegraph, 04.03.2013, [http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/9908558/Syria-civil-war-spills-into-Iraq-as-42-Assad-troops-killed-in-ambush.html].

¹⁴⁴ Reuters, ”Israel bombs Hezbollah-bound missiles in Syria: official”, 04.05.2013, [http://www.reuters.com/article/2013/05/04/us-syria-crisis-israel-usa-idUSBRE94300B20130504].

¹⁴⁵ Evans Dominic, ”Israel strikes Syria, targeting missiles: security source”, Reuters, 05.05.2013, [http://www.reuters.com/article/2013/05/05/us-syria-crisis-blasts-idUSBRE94400020130505].

an tilanteeseen estääkseen aseiden päätyminen Hizbollahille.

Virallisen selityksen ohella myös toinen syy iskuille on mahdollinen. Saattaa olla, että Israel hyökkäsi Syyriaan toivoen, että näin myös kansainvälinen yhteisö tulisi mukaan aseellisiin toimiin ja al-Assad kenties kaatuisi nopeammin.

On mahdollista, että Israelin iskujen myötä konflikti Syyriassa laajenee, jos Israel jatkaa ilmaiskujaan al-Assadin kaatumiseen asti. Iranin viranomaiset ovat voimakkaasti tuominneet iskut.¹⁴⁶ Syyria ei ole toistaiseksi reagoinut Israelin hyökkäyksiin.

Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitoksen julkaisussa ”Libanon ja Syyrian kansannousu” Mikko Patokallio ja Juha Saarinen analysoivat kattavasti Libanonin ja Israelin suhteita Syyrian kanssa. Siksi en tässä tutkimuksessa perehdy niihin laajemmin.

Loppusanat

Syyrian konflikti on moniulotteinen. Esitellen alla neljä erilaista skenaarioria, jotka saattavat toteutua lähitulevaisuudessa. Kaikki skenaariorit on laadittu sen pohjalta, mikä tilanne oli tutkimusta kirjoittaessani toukokuussa 2013.

A) *Libyan skenaario toistuu*

Vuonna 2011 länsimaat massiivisilla pommituksillaan kaatoivat Muammar Gaddafin hallituksen ja mahdollistivat Libyan kapinallisten voiton. Nytkin länsimaat saattavat hyökätä, mikäli Syyria käyttää kemiallisia aseita kuten Obamakin totesi.¹⁴⁷ Huhtikuussa 2013 nousi huhuja siitä, että hallituksen

¹⁴⁶ Press-TV, ”Iran raps Israeli aggression on Syria, urges united stand against Tel Aviv”, 05.05.2013, [http://www.presstv.ir/detail/2013/05/05/301886/iran-slams-israeli-attacks-against-syria/].

¹⁴⁷ Landler Mark and Gladstone Rick, ”Chemicals Would Be ‘Game Changer’ in Syria, Obama Says”, The New York Times, 20.03.2013, [http://www.nytimes.com/2013/03/21/world/middleeast/syria-developments.html?pagewanted=all].

joukot olisivat käyttäneet pieniä määriä kemiallisia aseita. Yhdysvaltain puolustusministeri Chuck Hagel on myöntänyt kemiallisten aseiden käytön.¹⁴⁸ Oppositio on vaatinut Yhdysvalloilta lupauksen täyttämistä ja puuttumista sotilaallisesti tilanteeseen, mutta toistaiseksi USA on kieltäytynyt vedoten puutteellisiin tietoihin kemiallisten aseiden mahdollisesta käytöstä.¹⁴⁹ Tällä hetkellä hyökkäystä estää myös se, että Kiina, Venäjä ja Iran tukevat al-Assadia.

Jos länsi toistaa Syyriassa Libyan skenaarion puuttumalla konfliktiin aseellisesti, se saattaa laukaista täysimittaisen sodan Lähi-idän alueella. Silloin on mahdollista, että Syyrian kanssa liittoutuneet maat ja järjestöt kuten Iran, Irakin shiitit, Libanonin Hizbollah sekä Palestiinan Islamilainen Jihad -liike tulevat mukaan sotaan, josta tulee mahdoton hallita.

B) Al-Assadin tai kapinallistien voitto

On mahdollista, joskin epätodennäköistä, että joko Bashar al-Assad tai Syyrian oppositio liittolaistensa tuella (mutta ilman lännen suoraa hyökkäystä al-Assadia vastaan) voittaa sodan. Silloin Bashar al-Assad tai oppositio yksin hallitsee maata.

Tämän skenaarion toteutuminen vaikuttaa epätodennäköiseltä, sillä sotaa on kestänyt yli kaksi vuotta, ilman, että kumpikaan osapuoli olisi pystynyt voittamaan toista. Voitti sodan sitten al-Assad tai oppositio, lännen, demokratian ja ihmisoikeuksien kannalta sillä ei joka tapauksessa ole väliä,

¹⁴⁸ Weaver Matthew, Owen Paul and McCarthy Tom, "Syria crisis: White House seeks 'facts' on chemical weapons finding - as it happened", The Guardian, 26.04.2013, [http://www.guardian.co.uk/world/middle-east-live/2013/apr/26/syria-chemical-weapons-red-line-live].

¹⁴⁹ FOX NEWS, "Syrian opposition urges US to act on 'red line' in chemical weapons issue", 25.04.2013, [http://www.foxnews.com/world/2013/04/25/syrian-opposition-urges-us-to-act-on-red-line-in-chemical-weapons-issue/].

koska kumpikaan ei hyväksy muita maan uskonnollisia ja etnisiä vähemmistöryhmiä.

C) Bashar al-Assad ja Syyrian oppositio muodostavat yhteisen hallituksen

Kolmas tapa saada Syyriaan rauha on, että al-Assad ja oppositio kykenevät neuvottelujen kautta lopettamaan sodan toisiaan vastaan ja muodostamaan yhteisen hallituksen. Myös tämän skenaarion toteutuminen vaikuttaa erittäin epätodennäköiseltä, sillä sen suuntaan on jo otettu lukuisia askeleita tuloksetta. Kiina, Venäjä, Iran, arabimaat, Turkki, jotkut länsimaat ja YK:n rauhantvälittäjät, kuten Kofi Annan ja Lakhdar Brahimi, ovat kaikki yrittäneet ratkaista Syyrian sisällissodan rauhanomaisella tavalla tuloksetta. Rauhanyrityksien huolimatta Al-Assadin ja opposition välinen sota jatkuu ja se on kiihtynyt entisestään.

D) Syyria jakautuu

Tällä hetkellä Syyria on jakautunut kolmeen eri osaan: Bashar al-Assad hallitsee pääkaupunkiseutua ja alaviittialueita, mutta hän on menettänyt hallinnan suurimmasta osasta sunni- ja kurdialueita. Syyrian oppositio hallitsee suurimmassa osassa sunnialueita, ja kurdit hallitsevat kurdialueita. Jokaisella edellä mainituista kolmesta ryhmästä on oma armeijansa ja alueellinen hallituksensa. Heitä yhdistää myös se, etteivät he hyväksy toinen toisiaan. Tämän jaon vakiintuminen on melko todennäköistä.

Jos neljäs skenario toteutuu, syyrialaiset ovat kahden valinnan edessä: jatkuva sisällissota tai pysyvä rauha.

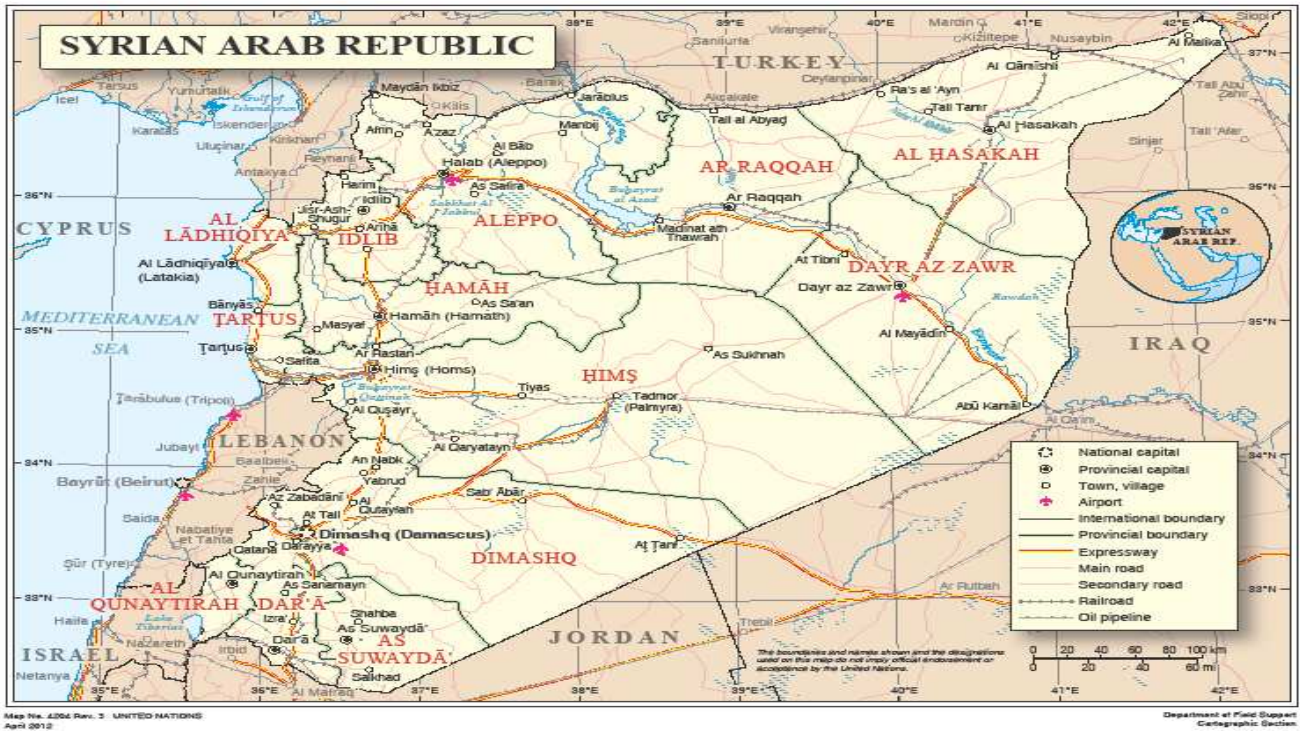
Syyriaan voidaan saada rauha, jos etniset ja uskonnolliset ryhmät eli alaviitit, sunnit, kristityt ja kurdit hyväksyvät toisensa. Tässä tapauksessa on mahdollista, että he perustaisivat samantyyppisen hallituksen kuin Libanonissa tai Irakissa, jossa jokaisella ryhmällä on oma osansa hallituksessa.

Mikäli sunnit, alaviitit, kristityt ja kurdit eivät hyväksy toistensa olemassaoloa ja haluavat yksipuolisesti hallita maata, sisällissota tulee todennäköisesti jatkumaan.

Toinen mahdollisuus on se, että Syyria nykyisessä muodossaan lakkaa olemasta ja kukin alue itsenäistyy. Jos puolestaan Syyrian hajoaminen halutaan estää, on kolmen ryhmän kyettävä muodostamaan rauhanomainen liittovaltio, jossa eri etnisyydet elävät rinta rinnan.

ABSTRACT

When the Arab Spring reached Syria in 2011, people thought that as in Tunisia and Egypt, the regime could be changed in a relatively peaceful manner. This was not the case, though, since Syria is part of the Shiite axis ruled by Iran. Iran has feverishly supported al-Assad's regime, and thus he's been able to keep his presidency despite the civil war that's been going on for more than two years now. My research aims to clarify the different forces that are acting in the Syrian conflict, and to describe the historical facts as well as the ethnicity and religion related matters that all have a role in the present situation.

Kuva 3: Syyrian kartta.¹⁵⁰

¹⁵⁰ Kartta julkaistu YK:n luvalla, [<http://www.un.org/Depts/Cartographic/map/profile/syria.pdf>], haettu 18.04.2013.

Kirjoittajasta

Alan Salehzadeh on Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitoksen vieraileva tutkija. Hän on aikaisemmin työskennellyt ulkoasiainministeriön Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan yksikössä sekä sisäasiainministeriön oikeusyksikössä.

Viimeisimmät tässä sarjassa julkaistut:

(täydellinen lista <http://www.doria.fi/>)

Julkaisusarja 4: työpapereita (ISSN: 1236-4983)

No 42, 2012

Stefan Forss: The Russian Operational-Tactical Iskander Missile System

No 43, 2012

Daivis Petraitis: Reorganisation of the Russian Armed Forces (2005–2015)

No 44, 2013

Toms Rostoks: Baltic States and NATO: Looking beyond the Article V

N:o 45, 2013

Stig Rydell & Stefan Forss: Tie kohti uutta pohjoismaista turvallisuusstrategiaa

Strategian laitos

Maanpuolustuskorkeakoulu

PL 266

00171 HELSINKI

Department of Strategic and Defence Studies

National Defence University

P.O.Box 266

00171 HELSINKI

Tel: 0299 800

E-mail: strategianlaitos@mil.fi

Internet: <http://www.mpkk.fi/>

ISSN 1236-4983

Maanpuolustuskorkeakoulu
Strategian laitos
PL 266, 00171 HELSINKI
Suomi ▶ Finland

Puh. +358 0299 800
strategianlaitos@mil.fi

▶ www.mpkk.fi